

Senioři a město: Jak zpřístupnit kulturu starším generacím

Bc. Ivona Firická

Diplomová práce
2025

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací
Ateliér Arts Management

Akademický rok: 2024/2025

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	Bc. Ivona Firická
Osobní číslo:	K23389
Studijní program:	N0288P310001 Arts Management
Forma studia:	Kombinovaná
Téma práce:	Senioři a město: Jak zpřístupnit kulturu starším generacím

Zásady pro vypracování

- Identifikujte specifické potřeby a preference seniorů ohledně kulturních aktivit pomocí dotazníků a hloubkových rozhovorů.
- Analyzujte získaná data a identifikujte klíčové požadavky.
- V praktické části diplomové práce se zaměřte na vytvoření personalizovaného webu, nabízející přehledný kalendář akcí, recenze a možnost rezervací.

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

BRABCOVÁ, Alexandra; BĚLOHRADSKÁ, Jiřina; HAŠKOVCOVÁ, Lucie; KABRLOVÁ, Lucie; KUBELKOVÁ, Olga et al. Práce s návštěvníky se specifickými potřebami v muzeích umění. Online. Rada galerií ČR, 2016. Dostupné z: https://www.ghmp.cz/wp-content/uploads/2020/08/5346_01-publikace-prace-s-navstevniky-se-specifickymi-potrebami-v-muzeich-umeni_5dd537813ba2d.pdf. [cit. 2024-11-01].

HRABĚ, Jiří; MÜLLEROVÁ, Magdalena a EISENSTEINOVÁ, Veronika. *Senioři a kultura: příklady zapojení starší generace do kulturních projektů*. Praha : Institut umění – Divadelní ústav, 2012. ISBN 978-80-7008-291-1.

HAŠKOVCOVÁ, Helena. Sociální gerontologie, aneb, Senioři mezi námi. Praha: Galén, 2012. ISBN 978-80-7262-900-8.

JANIŠ, Kamil a SKOPALOVÁ, Jitka. Volný čas seniorů. Grada, 2016. ISBN 978-80-271-9541-1.

NADACE OPEN SOCIETY FUND PRAHA (ed.). Senioři vítáni: sborník případových studií. Praha: Otevřená společnost, 2008. ISBN 978-80-87110-10-2.

Vedoucí diplomové práce: **doc. Ing. Eva Šviráková, Ph.D.**
Kabinet teoretických studií

Datum zadání diplomové práce: **1. listopadu 2024**
Termín odevzdání diplomové práce: **23. května 2025**

L.S.

Mgr. Josef Kocourek, Ph.D.
děkan

Mgr. Jana Ovčáčková, Ph.D.
vedoucí ateliéru

Ve Zlíně dne 2. prosince 2024

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění bez ohledu na výsledek obhajoby;
- diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- jedno vyhotovení diplomové práce v listinné podobě bude ponecháno Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně k uložení;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá; neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji, že

- jsem na diplomové práci pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem řádně citoval(a); v případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor;
- odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

Ve Zlíně, dne
podpis autora

.....

ABSTRAKT

Diplomová práce se zaměřuje na vytvoření návrhu informačního systému pro seniory v Praze. Prostřednictvím pěti hloubkových rozhovorů jsou identifikovány specifické potřeby a preference seniorů v oblasti kulturní participace. Na základě těchto zjištění byl vytvořen drátěný model personalizovaného webu, jenž nabízí přehledný kalendář akcí, recenze a možnost rezervací. Cílem práce bylo navrhnout uživatelsky přívětivý nástroj, který seniorům poskytne snadný a srozumitelný přehled o kulturním dění ve městě.

Klíčová slova: analýza, kultura, kulturní participace, návrh webu, nové technologie, personalizace, přístupnost, rozhovor, senioři.

ABSTRACT

This thesis focuses on designing an information system for seniors in Prague. Through five in-depth interviews, the specific needs and preferences of seniors in relation to cultural participation are identified. Based on these findings, a wireframe model of a personalized website was created, offering a clear event calendar, reviews, and booking options. The aim is to propose a user-friendly tool that provides seniors with an easy and accessible overview of cultural events in the city.

Keywords: accessibility, analysis, cultural participation, culture, interview, new technologies, personalization, seniors, website design.

Na tomto místě bych ráda poděkovala všem, kteří mě na cestě k dokončení této diplomové práce podporovali.

V první řadě děkuji své vedoucí práce, paní docentce Švirákové, za její odborné vedení, cenné rady, trpělivost a vstřícnost. Její zpětná vazba mi pomohla usměrnit mé nápady a dodat práci potřebnou strukturu i hloubku.

Dále děkuji všem seniorům, kteří se ochotně zúčastnili rozhovorů a podělili se o své zkušenosti a názory. Bez jejich otevřenosti a důvěry by tato práce nikdy nemohla vzniknout.

Velké díky patří také mým nejbližším – rodině a kamarádkám – za povzbuzení, víru ve mě a nekonečnou trpělivost během psaní. Vaše podpora pro mě znamenala víc, než slova vystihnou.

Zvláštní poděkování patří mojí babičce, která byla inspirací nejen pro tuto práci, ale i pro mnohé životní hodnoty, které si nesu s sebou. Vzpomínky na společné chvíle, rozhovory a její lásku ke kultuře mi byly během psaní silnou motivací.

OBSAH

ÚVOD.....	12
1 VYMEZENÍ KLÍČOVÝCH POJMŮ.....	15
1.1 SENIOR	15
1.2 KULTURA	15
1.3 KULTURNÍ PARTICIPACE	16
1.4 PŘÍSTUPNOST	16
1.5 PERSONALIZACE.....	17
1.6 INFORMAČNÍ SYSTÉM	17
2 STÁRNUTÍ POPULACE A DEMOGRAFICKÉ ZMĚNY.....	18
2.1 DEMOGRAFICKÉ TRENDY V ČR A PRAZE	18
2.2 DŮSLEDKY PRO KULTURU, SLUŽBY A MĚSTSKÉ PLÁNOVÁNÍ	20
3 VÝZNAM KULTURNÍ PARTICIPACE U SENIORŮ.....	22
3.1 PŘÍNOSY KULTURNÍ PARTICIPACE U SENIORŮ	22
3.2 MEZIGENERAČNÍ PROPOJENÍ.....	23
3.3 AKTIVNÍ STÁRNUTÍ.....	24
3.4 BARIÉRY A PODPORA PŘÍSTUPU KE KULTUŘE	25
3.4.1 Fyzické, psychické, sociální, digitální bariéry	25
4 ROLE UNIVERZÁLNÍHO DESIGNU A INKLUZIVITY.....	28
5 DIGITALIZACE A TECHNOLOGIE PRO SENIORY	30
5.1 DIGITÁLNÍ PROPAST	30
5.2 PERSONALIZACE SLUŽEB	30
5.3 TECHNOLOGIE JAKO PROSTŘEDNÍK PARTICIPACE	31
6 KONTEXT KULTURNÍ NABÍDKY PRO SENIORY V PRAZE	32
6.1 PŘEHLED SOUČASNÉ KULTURNÍ NABÍDKY	32
6.1.1 ŽIVOT 90.....	32
6.1.2 Elpida	33
6.1.3 Praha 2 – Klub Dvojka pro seniory	33
6.2 POTŘEBY A OČEKÁVÁNÍ SENIORŮ.....	34
6.3 BARIÉRY V PRAXI A MOŽNOSTI ŘEŠENÍ.....	35
6.3.1 Tlačítko „Chci doprovod“	36
6.3.2 Zahraniční inspirace: „Buddy programy“	37

7	VÝZKUMNÁ METODOLOGIE.....	38
7.1	CÍL A STRATEGIE VÝZKUMU	38
7.2	POPIS VÝZKUMNÉ METODY	38
7.3	VÝBĚR RESPONDENTŮ	39
8	ANALÝZA VÝZKUMU A INTERPRETACE VÝSTUPŮ.....	41
8.1	PROFILY RESPONDENTŮ.....	41
8.1.1	Milan (77 let).....	41
8.1.2	Paní Jiřinka (83 let)	41
8.1.3	Paní Eva (78 let).....	42
8.1.4	Pan Oldřich (82 let)	42
8.1.5	Pan Vít'a (67 let).....	42
8.2	HLAVNÍ TÉMATA Z ROZHOVORŮ	43
8.3	DIGITÁLNÍ TECHNOLOGIE – POTENCIÁL I BARIÉRA	44
8.4	KREATIVNÍ NÁPADY A NÁVRHY NA PODPORU KULTURNÍ PARTICIPACE	44
8.5	SHRNUTÍ KLÍČOVÝCH ZJIŠTĚNÍ	45
9	NÁVRH INFORMAČNÍHO SYSTÉMU	47
9.1	CÍLE A CÍLOVÁ SKUPINA NÁVRHU.....	47
9.2	FUNKCE SYSTÉMU A ODPOVĚDI NA POTŘEBY	48
9.3	UŽIVATELSKÁ PŘÍVĚTIVOST A DESIGN.....	49
9.4	AGE-FRIENDLY PRINCIPY	50
9.5	CELKOVÝ DOJEM	50
9.6	DRÁTOVÝ MODEL – POPIS A VIZUALIZACE.....	50
9.6.1	Rozdělení webu	51
9.6.2	Vizualizace drátového modelu	52
10	TESTOVÁNÍ NÁVRHU	58
10.1	POPIS PILOTNÍHO TESTOVÁNÍ.....	58
10.2	PRVNÍ KOLO – REAKCE A ZPĚTNÁ VAZBA	60
10.3	SHRNUTÍ ZPĚTNÉ VAZBY	62
10.4	NÁVRHY ÚPRAV NA ZÁKLADĚ ZPĚTNÉ VAZBY	62
11	DISKUZE	64
11.1	REFLEXE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	64
11.2	ODŮVODNĚNÍ ZVOLENÉHO NÁVRHU	64
11.3	LIMITY PRÁCE A VÝZKUMU	65
11.4	DOPORUČENÍ PRO PRAXI A DALŠÍ ROZVOJ	65
	ZÁVĚR.....	67
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	69
	SEZNAM OBRÁZKŮ	72

SEZNAM TABULEK.....	73
SEZNAM PŘÍLOH.....	74

ÚVOD

Stárnutí populace je jedním z nejvýraznějších demografických jevů 21. století. V České republice i v dalších evropských zemích se zvyšuje podíl obyvatel ve věkové kategorii 65+, což přináší nové výzvy nejen v oblasti zdravotnictví a sociálních služeb, ale i v oblasti kultury a volnočasových aktivit. Téma aktivního stárnutí se postupně stává nedílnou součástí veřejného diskurzu a města i kulturní instituce hledají způsoby, jak nabídnout seniorům podmínky pro plnohodnotný a důstojný život – včetně možnosti kulturní participace.

Právě ona má pro seniory zásadní význam. Přispívá k jejich duševní pohodě, sociální integraci a často představuje významný prvek v boji proti osamělosti, která postihuje velkou část této populace. Osamělost, vyvolaná například ztrátou partnera, omezením pohybu nebo nedostatkem sociálních kontaktů, je jedním z častých důvodů, proč senioři přestávají aktivně vyhledávat kulturní aktivity. Mnozí z nich přitom mají zájem o dění ve svém okolí a chuť kulturu konzumovat, chybí jim ale potřebné nástroje a informace.

Při opakovaných návštěvách pečovatelského domu ŽIVOTa 90, kde žila moje babička, jsem měla možnost pozorovat, jak velkou roli hraje přístup k informacím při plánování volnočasových aktivit seniorů. Mnozí klienti mají zájem o kulturní dění, ale nedokáží se zorientovat v nabídce, neví, kde a jak hledat, nebo jsou pro ně stávající online systémy nepřehledné a odrazující. Veřejné webové portály kulturních institucí často nepočítají s potřebami starší generace – ať už se jedná o velikost písma, kontrast, strukturu webu nebo o samotnou formu sdělovaných informací.

Tato diplomová práce se zaměřuje na zlepšení přístupu seniorů ke kulturním aktivitám prostřednictvím návrhu informačního systému, který by reflektoval jejich konkrétní potřeby. Cílem práce bylo navrhnout drátěný model webového rozhraní, které bude přehledné, přístupné a srozumitelné pro starší uživatele. Web samotný jim bude přizpůsoben nejen technicky, ale především obsahově – měl by seniorům nabídnout kulturní program ve srozumitelné podobě, umožnit snadnou orientaci a motivovat je k účasti.

V rámci výzkumu jsem realizovala pět hloubkových rozhovorů se seniory žijícími v Praze, kteří se o kulturu zajímají a zároveň představují různé věkové, sociální i technologické profily. Výsledky rozhovorů slouží jako základ pro návrh struktury a funkcionality webu. Výsledkem práce není plně funkční webová stránka, ale její konceptuální návrh ve formě drátového modelu (wireframe), který byl následně ověřen uživatelským testováním s cílovou skupinou. Cílem testování bylo ověřit, zda navržený

system odpovídá očekáváním a schopnostem uživatelů, a zda by mohl reálně přispět ke zlepšení jejich přístupu ke kultuře.

Zvolená problematika reflektuje aktuální společenský trend a nabízí praktické řešení, které může být inspirací pro kulturní instituce, městské samosprávy i neziskové organizace. Práce se pohybuje na pomezí kulturní politiky, sociologie a uživatelského designu a snaží se propojit svět kultury a technologie s každodenní realitou starších obyvatel města. Věřím, že právě kombinace kvalitativního výzkumu, empatie a citlivého designu může vést k návrhu systému, který bude mít reálný dopad na život konkrétních lidí.

1 VYMEZENÍ KLÍČOVÝCH POJMŮ

Aby bylo možné porozumět problematice kulturní participace seniorů v městském prostředí a navrhnout vhodné nástroje pro její podporu, je nezbytné nejprve vymezit základní pojmy, které se v této práci opakovaně objevují. Patří mezi ně pojmy senior, kultura, kulturní participace, přístupnost, personalizace a informační systém.

1.1 Senior

Na základě odborného článku Kdo je senior? pojem „senior“ pochází z latinského výrazu *senex*, což znamená „starý člověk“, a dnes se běžně používá k označení osoby staršího věku, nebo člověka staršího a zkušenějšího než ostatní členové určité skupiny. Seniori jsou především lidé s bohatými osobními zkušenostmi: rodiče a prarodiče, zákazníci, občané, důchodci či turisté. Je proto nezbytné rozšířit definici seniorů nad rámec pouhého klinického pohledu, a to zahrnutím aspektů z rodinného života, pracovního prostředí, kultury a širší společnosti. Senior tedy představuje osobu, která díky svému věku nese nejen specifické zdravotní potřeby, ale také bohatou osobní historii, emocionální identitu a aktivní roli v různých životních kontextech.¹

V souladu s oficiální terminologií Českého statistického úřadu jsou za seniory považováni obyvatelé České republiky ve věku 65 let a více. Tato věková hranice odpovídá obecně uznávané hranici odchodu do důchodu a je využívána i v demografických a sociálních statistikách.²

1.2 Kultura

Pojem *kultura* bývá často spojován s „vysokým uměním“ – tedy s oblastmi jako literatura, hudba, výtvarné umění či divadlo. Raymond Williams však ve své esejí *Culture is Ordinary* (1958) rozšiřuje tento tradiční pohled a zdůrazňuje, že kultura není výlučně doménou elit, ale je nedílnou součástí každodenního života všech lidí.³

¹ CONSOLANDI et al., *Who is a "Senior"?*, 2021.

² ČSÚ, *Seniori v datech*, 2023.

³ WILLIAMS, *Culture is Ordinary*, 1958, s. 3.

Williams definuje kulturu ve dvou základních rovinách:

- 1) Kultura jako způsob života – zahrnuje běžné praktiky, hodnoty, zvyky a instituce, které formují každodenní zkušenosti jednotlivců a komunit.⁴
- 2) Kultura jako umění a učení – zahrnuje tvůrčí činnosti jako je umění, literatura a věda, které přispívají k intelektuálnímu a estetickému rozvoji společnosti.⁵

Podle Williamse jsou tyto dvě roviny neoddělitelné a vzájemně se ovlivňují. Kultura je tedy jak souhrnem sdílených významů a hodnot, tak i prostorem pro inovaci a kreativitu. Tento přístup umožňuje vnímat kulturu jako dynamický a inkluzivní proces, který je přístupný všem členům společnosti bez ohledu na jejich sociální či ekonomické postavení.⁶

1.3 Kulturní participace

Kulturní participace je zapojení jednotlivců do aktivit spojených s uměním a kulturou, jako je poslech či tvorba hudby, účast na živých kulturních událostech (např. koncerty, divadla, výstavy), či aktivní zapojení do kreativních procesů, jako je malování, tanec nebo psaní. Kulturní participace zahrnuje jak pasivní účast (například sledování kulturních akcí), tak i aktivní účast (samotnou uměleckou tvorbu), přičemž oba typy mají potenciál významně pozitivně přispívat ke kvalitě života jednotlivce, zejména v oblasti emocionální pohody, sociální integrace a celkové spokojenosti.⁷

1.4 Přístupnost

Přístupnost označuje možnost všech osob bez rozdílu využívat produkty, služby, prostory či informace bez překážek. Obecně zahrnuje odstranění fyzických, informačních, sociálních, ekonomických a digitálních bariér. Přístupnost úzce souvisí s konceptem univerzálního designu, který navrhuje produkty a prostředí tak, aby byly použitelné všemi lidmi v co největší možné míře bez potřeby speciálních úprav nebo asistence.⁸

V rámci této diplomové práce je přístupnost vnímána zejména ve vztahu ke kulturnímu prostředí a digitálním službám. Zahrnuje tak například bezbariérové řešení prostorů

⁴ Tamtéž, s. 4.

⁵ WILLIAMS, *Culture is Ordinary*, 1958, s. 4.

⁶ Tamtéž.

⁷ GALLOWAY, *Cultural Participation and Individual Quality of Life*, 2006, s. 331, 335.

⁸ CENTRE FOR EXCELLENCE, *The 7 Principles of Universal Design*, 1997.

kulturních institucí, čitelný design webových stránek, dostupnost doprovodu či asistence při návštěvě kulturních akcí nebo možnost snadno nalézt relevantní informace.

1.5 Personalizace

V kontextu této diplomové práce se personalizace týká především návrhu webového rozhraní tak, aby bylo pro seniory snadno použitelné. To zahrnuje např. možnost filtrování kulturních akcí dle typu, dostupnosti nebo ceny, zjednodušenou navigaci, přehlednou strukturu či čitelné písmo. Cílem personalizace je snížit digitální bariéry a vytvořit takové prostředí, které odpovídá potřebám konkrétní cílové skupiny – v tomto případě osob ve věku 65+.

1.6 Informační systém

Informační systém je propojený soubor lidí, technologií, dat a procesů, který slouží ke sběru, zpracování, uchování a distribuci informací. Obvykle se s tímto pojmem setkáváme v organizacích či firmách, ale v širším smyslu se informačním systémem rozumí jakýkoli digitální nástroj, jehož cílem je zjednodušit orientaci v datech a podpořit rozhodování uživatele.⁹

Tato diplomová práce pracuje s konceptem informačního systému ve formě webové platformy, která prezentuje vybranou kulturní nabídku seniorům žijícím v Praze. Nejde o plně funkční řešení, ale o drátěný model webu vytvořený na základě výzkumu potřeb cílové skupiny. Systém je navržen tak, aby respektoval principy přístupnosti, personalizace a intuitivního uživatelského prostředí. Jeho cílem není pouze zprostředkovat informace, ale pomoci seniorům reálně najít, vybrat a navštívit kulturní akci.

⁹ LAUDON a LAUDON, *Management Information Systems*, 2019, s. 15.

2 STÁRNUTÍ POPULACE A DEMOGRAFICKÉ ZMĚNY

Stárnutí populace je celosvětovým fenoménem, který zásadně ovlivňuje podobu měst, veřejných politik i každodenní život jejich obyvatel. Jak uvádí Světová zdravotnická organizace ve své zprávě *Global Age-friendly Cities: A Guide*, města budoucnosti budou muset reflektovat měnící se demografickou strukturu a přizpůsobit svá prostředí tak, aby podporovala aktivní stárnutí. Tento proces zahrnuje nejen oblast zdravotní a sociální péče, ale také kulturu, dopravu, bydlení, komunikaci a participaci seniorů. Cílem není pouze kompenzace úbytku schopností, ale vytvoření inkluzivního městského prostoru, který seniorům umožní žít důstojný, bezpečný a smysluplný život.¹⁰

2.1 Demografické trendy v ČR a Praze

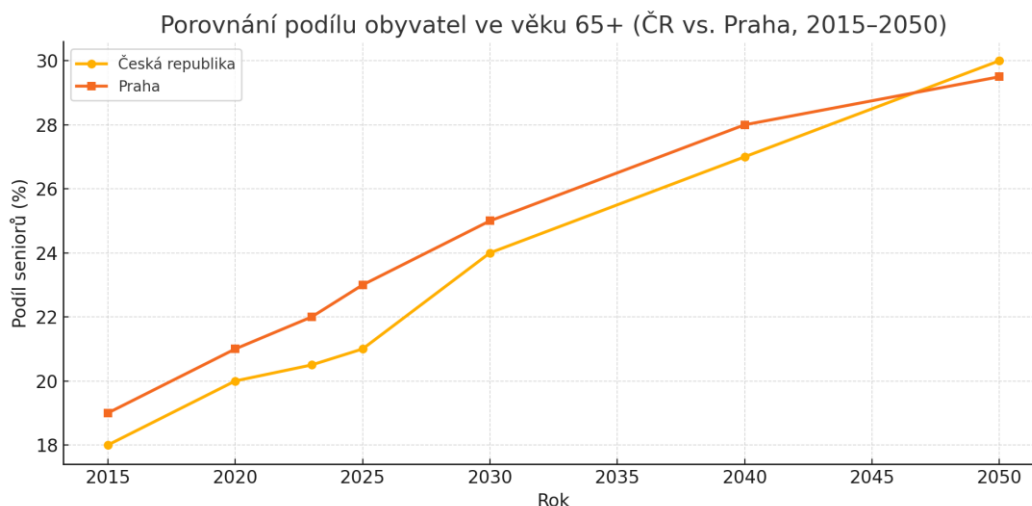
Demografické trendy v České republice a jejím hlavním městě Praze vykazují v posledních desetiletích jasný směr – populace stárne. Tento vývoj je důsledkem dlouhodobého poklesu porodnosti, prodlužující se délky života a změn v migrační bilanci. Zatímco v roce 2023 tvořili obyvatelé ve věku 65 a více let přibližně 20,5 % české populace,¹¹ v roce 2050 by měl tento podíl přesáhnout 30 %.¹² Praha jako metropole kopíruje tento trend, ale specificky čelí vyšší koncentraci nejstarších obyvatel – zejména žen ve věku 80+.¹³ Tyto změny nejsou pouze statistickým faktem, ale zásadním strukturálním faktorem ovlivňujícím veřejné politiky, plánování služeb i fungování měst.

¹⁰ WORLD HEALTH ORGANIZATION, *Global Age-friendly Cities: A Guide*, 2007, s. 5–9.

¹¹ ČSÚ, *Senioři v datech*, 2023.

¹² MPSV, *Strategický rámec přípravy na stárnutí společnosti 2021–2025*, 2021.

¹³ INSTITUT PLÁNOVÁNÍ A ROZVOJE HL. M. PRAHY, *Prognóza obyvatel...2023–2050*, 2023, s. 32.

Obrázek 1: Porovnání podílu obyvatel ve věku 65+

(zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ a IPR Praha.)

Porovnání podílu obyvatel ve věku 65 a více let v České republice a v hlavním městě Praze mezi lety 2015 až 2050 potvrzuje, že stárnutí populace je stabilním a plošně rozšířeným jevem. Z dat vyplývá, že Praha vykazuje po celé sledované období mírně vyšší podíl seniorů než celostátní průměr, což je dáno mimo jiné vyšší koncentrací starších obyvatel v městském prostředí, migrací mladší populace do jiných regionů a vyšším věkem dožití žen. V roce 2023 činil podíl seniorů v Praze přibližně 22 %, zatímco celorepublikově to bylo 20,5 %. Do roku 2050 se očekává, že se rozdíl mezi Prahou a zbytkem republiky bude postupně snižovat a podíl seniorů v obou případech přesáhne hranici 29 %.¹⁴

Tento trend má zásadní dopady na fungování městské infrastruktury, plánování služeb i rozvoj veřejné politiky – zejména v oblasti zdravotní a sociální péče, dopravy a kultury. Zvyšující se podíl starších obyvatel bude vyžadovat nejen adekvátní kapacity péče, ale také větší důraz na prevenci sociální izolace, podporu aktivního stárnutí a zapojení seniorů do komunitního života.

¹⁴ INSTITUT PLÁNOVÁNÍ A ROZVOJE HL. M. PRAHY, *Prognóza obyvatel... 2023–2050*, 2023, s. 10; ČSÚ, *Senioři v datech*, 2023.

2.2 Důsledky pro kulturu, služby a městské plánování

Demografický vývoj v České republice ukazuje na dramatické změny v potřebách obyvatelstva. Zatímco v současnosti žije v ČR přibližně 200 tisíc osob ve věku 85+, v roce 2050 se očekává jejich nárůst na půl milionu.¹⁵ Tento vývoj bude mít zásadní dopady na strukturu služeb – nejen v oblasti zdravotní a sociální péče, ale i ve sféře kultury a plánování veřejného prostoru. Pokud nedojde k výraznému posílení komunitní a terénní péče, bude Česko do roku 2040 potřebovat o 30 tisíc lůžek v domovech pro seniory více než dnes.¹⁶ Současně ale výzkumy ukazují, že právě kultura a místní komunita mohou výrazně přispět k prevenci osamělosti, zachování autonomie a kvalitě života ve stáří.¹⁷

Zpráva *Culture for Health* upozorňuje, že zapojení kultury do zdravotních a sociálních strategií může přinést efektivní a nákladově přiměřená řešení pro stárnoucí populaci.¹⁸ Kulturní instituce i samosprávy by proto měly systematicky přemýšlet o tom, jak vytvořit prostředí, které podpoří participaci starších osob a jejich pocit sounáležitosti. Nejde přitom pouze o dostupnost programů, ale o širší proměnu kulturní a organizační logiky směrem k větší inkluzi, personalizaci a mezigeneračnímu porozumění.¹⁹ Jak zaznělo na konferenci *Paliativní péče v domovech pro seniory*, skutečná změna často nepřichází shora, ale zdola – ze změny chování a myšlení samotných aktérů v systému.²⁰

S demografickým stárnutím populace se zároveň zvyšují nároky na kulturní infrastrukturu a plánování měst. Očekávaný růst nejstarší věkové skupiny povede k potřebě rozšíření dostupných podpůrných služeb, ale také k přehodnocení úlohy kultury ve veřejném prostoru.²¹ Odborné analýzy upozorňují na nutnost integrace zdravotní a sociální péče, podpory rodinných pečujících a vytvoření flexibilních, komunitně ukotvených služeb.²² Tento tlak však přináší i nové příležitosti – zejména v oblasti tzv. stříbrné ekonomiky. Podle Holmerové senioři v České republice ročně utratí za kulturní služby, knihy a dovolené více než zaměstnanci, což představuje trh v hodnotě přibližně 20 miliard Kč měsíčně.²³ Kulturní sektor se proto bude muset přizpůsobit jak obsahově, tak formálně – nabízet přístupné, relevantní, a především participativní programy, které reflektují potřeby stárnoucí populace.

¹⁵ DUŠEK, *Přednáška na konferenci „Paliativní péče v domovech pro seniory*, 2025.

¹⁶ Tamtéž.

¹⁷ *Active Ageing jako výzva pro kulturu v ČR*, 2016, s. 13–15.

¹⁸ CULTUREFORHEALTH. *Culture's Contribution to Health...*, 2022, s. 4–6.

¹⁹ *Active Ageing jako výzva pro kulturu v ČR*, 2016, s. 19.

²⁰ POJAROVÁ a LEJSAL, *Prezentace na konferenci „Paliativní péče v domovech pro seniory“*, 2025.

²¹ *Active Ageing jako výzva pro kulturu v ČR*, 2016, s. 13–14.

²² Tamtéž, s. 15.

²³ Tamtéž, s. 19.

Zkušenosti ze zahraničí ukazují, že změny je možné zavádět systematicky. Města jako Manchester, Brusel nebo Štrasburk implementují age-friendly přístup napříč politikami – propojují dopravu, bydlení, komunitní centra a kulturní život. V českém kontextu reaguje na tyto výzvy například *Národní akční plán přípravy na stárnutí*, který zdůrazňuje kvalitu veřejných služeb, dostupnost vzdělávání a význam mezigenerační solidarity.²⁴ Kultura tak může být nejen nástrojem prevence a péče, ale i hybnou silou proměny městského života směrem k větší inkluzi a respektu k potřebám starších obyvatel.

²⁴ *Active Ageing jako výzva pro kulturu v ČR*, 2016, s. 22.

3 VÝZNAM KULTURNÍ PARTICIPACE U SENIORŮ

Kulturní participace sehrává klíčovou roli v životě starší populace – nejen jako forma trávení volného času, ale především jako nástroj duševní pohody, sociální soudržnosti a aktivního stárnutí. Zapojení seniorů do kulturních aktivit má prokazatelně pozitivní dopad na jejich psychické i fyzické zdraví, kognitivní funkce a celkový pocit smysluplnosti života. V kontextu demografického stárnutí společnosti a rostoucího počtu osob ve věku 65 a více let se otázka přístupu ke kultuře stává nejen kulturním, ale i zdravotně-sociálním tématem.²⁵

Výzkumy napříč Evropou i v České republice ukazují, že kulturní zapojení přispívá ke snižování pocitů osamělosti, posiluje mezigenerační vztahy a stimuluje mozek v oblastech paměti, řeči či představivosti. Organizované aktivity jako společné návštěvy divadel, hudební dílny, seniorské sbory nebo výtvarné kurzy se tak stávají prostorem, kde senioři mohou budovat komunitu, sdílet zkušenosti a udržovat mentální svěžest. Kultura tím pádem přestává být výsadou, a stává se prostředkem prevence a podpory zdravého stárnutí.²⁶

3.1 Přínosy kulturní participace u seniorů

Kulturní participace přináší seniorům řadu benefitů. Mezi hlavní přínosy patří pozitivní dopad na psychické zdraví, sociální vazby a kognitivní funkce. V následujících odstavcích se jednotlivým oblastem věnuji podrobněji.

Psychické přínosy

Kulturní zapojení přináší seniorům pocit naplnění, radosti a smysluplnosti. Pravidelná účast na kulturních aktivitách, ať už jako divák, či jako aktivní tvůrce, je spojena s nižším výskytem depresivních symptomů a zvýšenou duševní pohodou. Jak uvádí zpráva Culture for Health, kulturní participace pozitivně ovlivňuje psychické zdraví tím, že poskytuje emocionální stimulaci, vnitřní klid a možnost sebevyjádření. Zejména ve vyšším věku, kdy mohou lidé ztrácet pracovní roli či každodenní rutinu, funguje kultura jako stabilizační prvek, který dává důvod vstát ráno z postele, připravit se a jít „mezi lidi“.²⁷

²⁵ *Active Ageing jako výzva pro kulturu v ČR*, 2016, s. 13–14.

²⁶ CULTUREFORHEALTH, *Culture's Contribution to Health and Well-Being*, 2022, s. 3–7.

²⁷ Tamtéž, s. 3–7.

Sociální přínosy

Osamělost a sociální izolace patří mezi nejčastější problémy vyššího věku. Kulturní prostředí však vytváří prostor pro mezilidská setkání, sdílení emocí a budování nových vztahů. Společné aktivity, jako jsou návštěvy divadel, seniorských filmových klubů nebo komunitních workshopů, pomáhají posilovat sociální vazby a předcházet pocitu osamělosti. Kulturní události mají potenciál stát se místem sociální interakce a smysluplného zapojení, kde senioři nejsou jen pasivními příjemci, ale mohou spoluvytvářet obsah nebo sdílet své zkušenosti s ostatními.²⁸

Kognitivní přínosy

Kulturní aktivity zároveň podporují kognitivní zdraví – stimulují paměť, soustředění a schopnost učit se nové věci. Tvůrčí činnosti (například výtvarné kurzy, psaní, tanec nebo práce s hudbou) aktivují různé části mozku a podporují tzv. neuroplasticitu, tedy schopnost mozku vytvářet nová spojení. Studie ukazují, že u seniorů, kteří se pravidelně zapojují do kulturních aktivit, dochází k pomalejšímu kognitivnímu úpadku a zlepšení v oblasti slovní zásoby, jazykového vyjadřování a emocionální inteligence. Kulturní participace se tak ukazuje jako smysluplný a nenáročný způsob prevence demence a dalších neurodegenerativních onemocnění.²⁹

3.2 Mezigenerační propojení

Kulturní prostředí představuje jedinečný prostor pro mezigenerační setkávání, sdílení zkušeností a vzájemné obohacení. Umělecké aktivity, komunitní akce nebo veřejná vystoupení umožňují navázání dialogu mezi mladšími a staršími generacemi mimo obvyklé rodinné rámce. Tím přispívají nejen k přenosu znalostí a tradic, ale také k posilování vzájemného porozumění a odstraňování předsudků.³⁰

Zapojení seniorů do kulturních aktivit po boku mladších účastníků podporuje pocit společenské relevance a naplňuje jejich potřebu být užitečnými. Pro mladší generaci pak přináší kontakt se seniory empatii, respekt a historickou perspektivu, která je v současné rychlé a individualizované době stále vzácnější. Jak uvádí Holmerová, kultura může působit

²⁸ *Active Ageing jako výzva pro kulturu v ČR*, 2016, s. 84–86.

²⁹ Tamtéž, s. 43–45.

³⁰ CULTUREFORHEALTH, *Culture's Contribution to Health and Well-Being*, 2022, s. 8–9.

jako „platforma mezigenerační solidarity“, v níž se různé věkové skupiny navzájem obohacují a společně tvoří soudržnou komunitu.³¹

Mnohé kulturní instituce i neziskové organizace v Česku již dnes realizují programy, které propojují seniory s dětmi nebo studenty – ať už formou společných workshopů, vyprávění příběhů, mezigeneračních festivalů nebo paměťových projektů. Výsledky těchto iniciativ potvrzují, že kulturní participace napříč generacemi posiluje důvěru, sounáležitost a celkovou sociální kohezi společnosti.³²

3.3 Aktivní stárnutí

Koncept aktivního stárnutí, jak jej definuje Světová zdravotnická organizace, se zaměřuje na optimalizaci příležitostí pro zdraví, participaci a bezpečí, aby se zvýšila kvalita života ve stáří. Nejde přitom jen o udržení fyzických sil, ale o možnost zůstat součástí společnosti, podílet se na jejím životě a být aktivním tvůrcem svého každodenního světa.³³

Kulturní participace je v tomto kontextu chápána jako důležitý nástroj aktivního stárnutí, protože podporuje psychickou i fyzickou vitalitu, rozvíjí sociální vazby a umožňuje seniorům nadále naplňovat své zájmy a životní cíle. Kultura tak přispívá nejen ke kvalitě života jednotlivce, ale má také preventivní a integrační roli – pomáhá předcházet osamělosti, pasivitě i ztrátě identity.³⁴

Podle publikace *Active Ageing jako výzva pro kulturu v ČR* je kultura ve stáří zásadním prvkem důstojného života, nikoliv volnočasovým bonusem. Kulturní nabídka by proto měla být dostupná, uzpůsobená potřebám starších osob a systematicky podporovaná jako součást veřejných politik. Kultura umožňuje seniorům zůstat v kontaktu se světem, zachovat si duševní aktivitu a sdílet své zkušenosti se společností.³⁵

Dokument *Culture for Health* zdůrazňuje, že kultura pomáhá uchovat důstojnost a nezávislost a napomáhá pocitu začlenění – tedy „být stále součástí světa“, a to i v situaci, kdy se jiné role (např. pracovní, rodičovské) postupně vytrácí. Kultura není jen obohacením života jednotlivce, ale také klíčovým nástrojem, jak společnost může podporovat zdravé a smysluplné stárnutí.³⁶

³¹ *Active Ageing jako výzva pro kulturu v ČR*, 2016, s. 46.

³² Tamtéž, s. 47–48.

³³ WHO. *Global Age-friendly Cities: A Guide.*, 2007, s. 5.

³⁴ Tamtéž, s. 42–43.

³⁵ *Active Ageing jako výzva pro kulturu v ČR.*, 2016, s. 13.

³⁶ CULTUREFORHEALTH. *Culture's Contribution to Health and Well-Being*. 2022, s. 6–7.

3.4 Bariéry a podpora přístupu ke kultuře

Kulturní participace představuje významný prvek kvality života seniorů, který přispívá k jejich duševnímu zdraví, sociálním vazbám a pocitu začlenění do společnosti. Podle *Culture for Health* hraje kulturní zapojení klíčovou roli v prevenci osamělosti a podpoře kognitivních funkcí.³⁷ Přesto však senioři čelí řadě bariér, které jim účast na kulturním životě znesnadňují či znemožňují. Tyto bariéry mohou být fyzické, psychické, sociální nebo digitální a často se vzájemně kombinují a umocňují.³⁸ Podle dokumentu *Active Ageing jako výzva pro kulturu v ČR* je důležité, aby kulturní instituce a veřejné politiky tyto bariéry aktivně identifikovaly a odstraňovaly, což vyžaduje systémové a komplexní řešení.³⁹ Světová zdravotnická organizace (WHO) pak zdůrazňuje nutnost inkluzivního přístupu a univerzálního designu, díky kterým budou kulturní služby dostupné všem seniorům bez ohledu na jejich zdravotní stav nebo socioekonomické podmínky.⁴⁰ Následující části této kapitoly se podrobně věnují jednotlivým typům bariér a možnostem jejich efektivního překonávání.

3.4.1 Fyzické, psychické, sociální, digitální bariéry

Kulturní participace seniorů bývá výrazně ovlivněna různými typy bariér, které omezují či zcela znemožňují jejich účast na kulturních akcích a programech. Tyto překážky lze rozdělit do čtyř základních oblastí: fyzické, psychické, sociální a digitální.

Fyzické bariéry

Fyzické bariéry zahrnují především překážky související s omezenou mobilitou, zdravotními obtížemi či samotnou dostupností kulturních zařízení. Bezbariérový přístup, doprava, dostupnost toalety či možnosti odpočinku během akce patří mezi nejčastější faktory, které senioři zmiňují jako klíčové pro svou účast.

Paní Eva (osobní rozhovor 3. 4. 2025) uvedla: „Někam bych i ráda zašla, ale mám nízký tlak a často se cítím slabá. Když nemám jistotu, že si můžu sednout nebo že to zvládnu dojít, raději zůstanu doma.“ Podle Strategického rámce přípravy na stárnutí společnosti je fyzická dostupnost veřejných prostor jednou z priorit při plánování městského prostředí.⁴¹ WHO

³⁷ Tamtéž, s. 6–7.

³⁸ *Active Ageing jako výzva pro kulturu v ČR.*, 2016, s. 11–13.

³⁹ Tamtéž, s. 13.

⁴⁰ WHO. *Global Age-friendly Cities: A Guide*. Geneva: World Health Organization, 2007, s. 5.

⁴¹ MPSV, *Strategický rámec přípravy na stárnutí společnosti 2021–2025*, 2021, s. 20–22.

dále upozorňuje, že města musí systematicky myslet na fyzické potřeby starších osob a usnadňovat jim nejen přístup do institucí, ale také pohyb v jejich interiéru.⁴²

Psychické bariéry

Tyto překážky vycházejí z vnitřního nastavení seniorů, jejich nejistot a obav. Mnozí mají strach, že „nezapadnou“, nebo že je prostředí kulturních institucí nepřijme. Často jde také o vnitřní přesvědčení, že určitý typ aktivity již pro ně není vhodný.

Paní Jiřinka (osobní rozhovor dne 4. 4. 2025) zmínila: „Občas bych někam šla, ale bojím se, že tam budu sama, nebo že mi tam nebude příjemně. Mám obavu, že nebudu něčemu rozumět.“ Zpráva *Culture for Health* potvrzuje, že překonávání psychických bariér vyžaduje aktivní přístup ze strany organizátorů kulturních akcí, kteří by měli vytvářet přátelské prostředí a poskytovat podporu, která tyto obavy pomůže odstranit.⁴³

Sociální bariéry

Mezi sociální bariéry patří především absence doprovodu, nedostatek sociálních kontaktů nebo ztráta přátel a vrstevníků, kteří byli dříve partnery pro návštěvu kulturních akcí.

Paní Jiřinka (osobní rozhovor dne 4. 4. 2025) například uvedla: „Dřív jsme chodily s kolegyněmi, ale teď už mi všechny zestárly, nebo umřely. Sama už si netroufnu.“ Tato zkušenost se objevila i u pana Milana (osobní rozhovor dne 4. 5. 2025), který řekl: „Bez své manželky už nikam nechodím.“

WHO v této souvislosti vyzdvihuje důležitost komunitních programů a iniciativ, které podporují navazování nových vztahů a sociálních sítí.⁴⁴

Digitální bariéry

Digitální bariéry se v dnešní době ukazují jako stále výraznější problém. V důsledku digitalizace kulturních institucí mají senioři často obtíže s vyhledáváním informací o kulturní nabídce či rezervací vstupenek online.

Jak uvedl pan Vít'a (osobní rozhovor dne 3. 4. 2024): „Já na internetu nehledám, tam je toho moc, nevím, co je aktuální. Radši se na všechno zeptám ošetřovatelek, bydlím v Životě 90 a sám bych to nezvládl.“

⁴² WHO, *Global Age-friendly Cities: A Guide*. Geneva: World Health Organization, 2007, s. 5–7.

⁴³ CULTUREFORHEALTH, *Culture's Contribution to Health and Well-Being*, 2022, s. 6–7.

⁴⁴ WHO, *Global Age-friendly Cities: A Guide*. Geneva: World Health Organization, 2007, s. 42–43.

Zpráva *Active Ageing jako výzva pro kulturu v ČR* potvrzuje, že digitální propast a nízká digitální gramotnost představují závažnou bariéru v kulturní participaci seniorů, kterou je třeba cíleně řešit edukací i technickou podporou ze strany institucí.⁴⁵

⁴⁵ *Active Ageing jako výzva pro kulturu v ČR.*, 2016, s. 13–15.

4 ROLE UNIVERZÁLNÍHO DESIGNU A INKLUZIVITY

S rostoucím podílem starší populace v městském prostředí se zvyšuje potřeba adaptace kulturních institucí na diverzitu publika. Podle Světové zdravotnické organizace (WHO) je nutné, aby města a veřejné instituce, včetně těch kulturních, aktivně reagovaly na demografické změny a utvářely prostředí vstřícné ke všem věkovým skupinám, zejména seniorům.⁴⁶

Jedním z klíčových přístupů, který napomáhá odstraňování bariér a umožňuje širší zapojení seniorů do kulturního dění, je princip univerzálního designu a inkluзивity. Jak potvrzuje i zpráva UNESCO, uplatňování těchto principů napomáhá vytvářet městský kulturní prostor, který je nejen přístupný, ale také participativní, tedy otevřený různorodým skupinám obyvatel.⁴⁷

Tyto koncepty však nejsou v českém kulturním sektoru dosud běžně uplatňovány systematicky, což potvrzuje i aktuální *Strategie rozvoje a podpory kulturních a kreativních odvětví* Ministerstva kultury, kde se přístupnost teprve začíná prosazovat jako součást kulturní politiky.⁴⁸ Tato kapitola se proto zaměřuje na vymezení těchto pojmů, jejich význam v kulturním prostředí a na konkrétní doporučení pro praxi.

Univerzální design (universal design) je podle definice přijaté Organizací spojených národů „design produktů, prostředí, programů a služeb tak, aby je mohli používat všichni lidé v co největší možné míře bez nutnosti přizpůsobení nebo speciálního návrhu“.⁴⁹ V kulturním sektoru to znamená tvorbu takového prostředí a služeb, které jsou přístupné napříč generacemi a bez ohledu na zdravotní stav, digitální gramotnost či sociální zázemí.

S univerzálním designem úzce souvisí i princip inkluзивity, který se zaměřuje na aktivní zapojení různorodých skupin obyvatel, nikoliv pouze na odstraňování překážek. Inkluзивita předpokládá, že rozmanitost publika je normou – nikoliv výjimkou – a kulturní instituce by na ni měly systematicky reagovat, a to i v plánování programů, designu prostoru a způsobech komunikace.⁵⁰

Univerzální design a inkluзивní přístup jsou odpovědí na specifické potřeby starší populace nejen z pohledu přístupnosti, ale i z hlediska důstojnosti, autonomie a sociálního začlenění. Jak uvádí WHO ve své koncepci Age-friendly Cities, města a kulturní instituce

⁴⁶ WHO, *Global age-friendly cities: A guide*. Geneva: World Health Organization, 2007

⁴⁷ UNESCO, *Culture: Urban Future – Global Report...*, 2016, s. 58–60.

⁴⁸ MINISTERSTVO KULTURY ČR. *Strategie rozvoje a podpory kulturních a kreativních odvětví 2021–2025*, 2021.

⁴⁹ UNITED NATIONS. *Convention on the Rights of Persons with Disabilities*. 2006, čl. 2.

⁵⁰ UNESCO, *Culture: Urban Future*, 2016, s. 58–60.

by měly být navrhovány tak, aby reflektovaly potřeby starších osob – od fyzických a komunikačních prvků až po přístupnost informací a přívětivost personálu.⁵¹

Z rozhovorů se seniory vyplývá, že klíčovým faktorem pro účast není pouze bezbariérový přístup, ale celkové nastavení prostředí – srozumitelnost informací, pocit bezpečí a přijetí. Právě univerzální design umožňuje tyto aspekty integrovat přímo do základní struktury služeb, nikoliv je řešit dodatečně. Inkluzivní instituce pak nejsou „přizpůsobené“, ale přirozeně otevřené všem.

Příklady dobré praxe

Na mezinárodní úrovni je inspirací galerie Tate Modern v Londýně, která v rámci programu *Tate Exchange* vytváří participativní aktivity s různorodými skupinami včetně seniorů. Projekt *Change the AGenda* zapojil seniory nejen jako účastníky, ale i jako spoluautory obsahu programu.⁵²

V České republice se inkluzivní přístup zatím prosazuje pomaleji, avšak existují výjimky. Například Divadlo na Vinohradech nabízí dopolední představení s dostupnější cenou, bezbariérovým přístupem a možností rezervace po telefonu, což reflektuje jak fyzické, tak digitální bariéry seniorů.⁵³

Na základě dostupných výzkumů, rozhovorů a příkladů dobré praxe lze formulovat tato doporučení:

- 1) **Fyzická přístupnost:** bezbariérový vstup, výtahy, pohodlné sezení, odpočinkové zóny, čitelné značení.
- 2) **Komunikační přístupnost:** srozumitelný jazyk, velké písmo, kontrastní materiály, osobní kontakt.
- 3) **Digitální přístupnost:** jednoduché webové stránky, možnost rezervace i bez online přístupu, edukace seniorů.
- 4) **Sociální přístupnost:** dobrovolnický doprovod, komunitní programy, mezigenerační aktivity.
- 5) **Atmosféra a personál:** proškolený a vstřícný personál, podpora při orientaci i při samotné účasti na akci.

⁵¹ WHO, *Global Age-friendly Cities: A Guide*. Geneva: World Health Organization, 2007, s. 5–7.

⁵² FLOURISHING LIVES, *Change the AGenda at Tate Exchange Programme*, 2021.

⁵³ DIVADLO NA VINOHRADÉCH, *Vstupenky a program*. Praha: DnV, 2024.

5 DIGITALIZACE A TECHNOLOGIE PRO SENIORY

Jak uvádí WHO, technologie mohou sehrát pozitivní roli nejen jako nástroj informování, ale také jako prostředník aktivního zapojení seniorů – zejména tehdy, jsou-li kombinovány s lidskou podporou a komunitním zázemím.⁵⁴ UNESCO dále potvrzuje, že digitální nástroje, pokud jsou navrženy inkluzivně a ve spolupráci s cílovými skupinami, mohou významně přispět k demokratizaci přístupu ke kultuře a posílit participaci starší populace.⁵⁵ Praktické využití technologií v kulturním prostředí tak zahrnuje nejen možnost sledovat online přenosy, ale také aktivně se zapojit – například formou sdílení doporučení, hodnocení akcí či účasti na komunitních platformách.

5.1 Digitální propast

Digitální propast (digital divide) je definována jako rozdíl mezi lidmi, kteří mají přístup k informačním a komunikačním technologiím (ICT), a těmi, kteří tento přístup nemají, nebo jej nedokáží efektivně využívat.⁵⁶ Tento koncept zahrnuje nejen fyzický přístup k technologiím, ale také dovednosti a motivaci s nimi pracovat. Jak potvrzuje studie Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, mezi nejčastější překážky, se kterými se senioři při využívání digitálních technologií potýkají, patří nedostatek důvěry ve vlastní schopnosti, obavy z chyb, složitost ovládání aplikací a celková nepřehlednost digitálního prostředí. Tato digitální exkluze tak často není způsobena pouze technickými limity, ale zejména psychologickými a sociálními faktory.⁵⁷ Jak uvedl pan Vít'a (osobní rozhovor dne 4. 4. 2025): „Já na internetu nehledám, tam je toho moc, nevím, co je aktuální. Radši se na všechno zeptám ošetřovatele, sám bych to nezvládl.“

5.2 Personalizace služeb

Jedním ze způsobů, jak zmenšit digitální propast, je personalizace – tedy přizpůsobení obsahu, navigace a komunikace konkrétním potřebám uživatelů. Pro seniory to znamená nejen srozumitelné a jednoduché rozhraní, ale také možnost filtrovat kulturní nabídku podle typu akce, místa konání nebo času. Tuto funkci nabízí i web vytvořený na základě této

⁵⁴ WHO. *Global Age-friendly Cities: A Guide*. Geneva: World Health Organization, 2007, s. 42–44.

⁵⁵ UNESCO, *Culture: Urban Future*, 2016, s. 58–60.

⁵⁶ DIJK, J. A. G. M. *The deepening divide: inequality in the information society*, 2005, s. 1

⁵⁷ VYCHOVÁ. *Problematika digitálního začleňování starších osob*, 2023, s. 6.

diplomové práce: *Kultura pro seniory v Praze*⁵⁸, který byl navržen na základě rozhovorů s pěti seniory a jejich konkrétních potřeb.

Součástí webu je například jednoduchý kalendář akcí a přehledné sekce podle typů aktivit, které byly vybrány přímo na základě preferencí respondentů. Paní Jiřinka (osobní rozhovor dne 4. 4. 2025) zmínila: „Někam bych šla, ale nechci složitě hledat, co kdy je. Když mi někdo dá přehledně, co je třeba v neděli odpoledne, tak se ráda podívám.“ Personalizace zde nespočívá ve složitém algoritmu, ale v uživatelské empatii – nabídnout přehlednou, stručnou a důvěryhodnou informaci.

5.3 Technologie jako prostředník participace

Jak uvádí WHO, technologie mohou sehrát pozitivní roli nejen jako nástroj informování, ale také jako prostředník aktivního zapojení seniorů – zejména tehdy, jsou-li kombinovány s lidskou podporou a komunitním zázemím.⁵⁹ UNESCO dále potvrzuje, že digitální nástroje, pokud jsou navrženy inkluzivně a ve spolupráci s cílovými skupinami, mohou významně přispět k demokratizaci přístupu ke kultuře a posílit participaci starší populace. Praktické využití technologií v kulturním prostředí tak zahrnuje nejen možnost sledovat online přenosy, ale také aktivně se zapojit – například formou sdílení doporučení, hodnocení akcí či účasti na komunitních platformách.⁶⁰

⁵⁸ Webová stránka *Kultura pro seniory v Praze* byla vytvořena autorkou v rámci této diplomové práce. Dostupné z: <https://sites.google.com/view/kulturapro senioryvpaze/>

⁵⁹ WORLD HEALTH ORGANIZATION. *Global Age-friendly Cities*, 2007, s. 42–44.

⁶⁰ UNESCO, *Culture: Urban Future*, 2016, s. 58–60.

6 KONTEXT KULTURNÍ NABÍDKY PRO SENIORY V PRAZE

V předchozí teoretické kapitole byla vymezena základní východiska týkající se kulturní participace seniorů, typologie bariér, role digitalizace a význam principů inkluze a univerzálního designu. Ukázalo se, že účast seniorů na kulturním životě není samozřejmostí, ale komplexním procesem, který je ovlivněn řadou individuálních, sociálních i systémových faktorů.

Tato kapitola již přechází k praktickému pohledu na situaci v hlavním městě Praze a navazuje tak na východiska, která jsou rozpracována v předchozí části práce. Konkrétně se zaměřuje na tři propojené oblasti: v první části představuji přehled současné kulturní nabídky pro seniory prostřednictvím tří subjektů, se kterými mám osobní zkušenost – ŽIVOT 90, Elpida a městská část Praha 2. Druhá část shrnuje dostupné výzkumy a studie zaměřené na potřeby a očekávání seniorů v oblasti kultury. Třetí část se následně věnuje konkrétním bariérám, se kterými se senioři v praxi potýkají, a nabízí doporučení pro jejich překonání, včetně inspirace z dobré praxe i terénních podnětů.

6.1 Přehled současné kulturní nabídky

Kulturní programy určené seniorům v Praze realizují různé typy institucí – od městských částí přes neziskové organizace až po komunitní iniciativy. Ačkoli se tato nabídka postupně rozšiřuje a tematicky diverzifikuje, z pohledu cílové skupiny zůstává mnohdy nepřehledná, roztržitá nebo těžko dostupná. V této části proto představuji tři konkrétní instituce, které jsou v oblasti kulturní participace seniorů výraznými aktéry, a zároveň je dobře znám z osobní nebo pracovní zkušenosti.

První z nich je organizace ŽIVOT 90, kterou jsem v minulosti pravidelně navštěvovala při návštěvách své babičky, a od 1. dubna zde navíc působím profesně. Druhou je Elpida, kterou dlouhodobě vnímám jako nejznámější českou neziskovou organizaci zaměřenou na seniory. Třetím příkladem je městská část Praha 2, v níž bydlím, odebírám lokální noviny a komunikuji se seniory ze sousedství, kteří aktivně využívají Klub Dvojka pro seniory. Následující části představují aktivity těchto tří subjektů a jejich význam pro kulturní participaci starších obyvatel metropole.

6.1.1 ŽIVOT 90

Organizace ŽIVOT 90 patří k nejvýznamnějším subjektům v oblasti podpory seniorů v České republice. Kromě širokého spektra sociálních služeb nabízí také rozsáhlý kulturní

a vzdělávací program v rámci tzv. Akademie seniorů. Vzdělávání probíhá formou kurzů v letním a zimním semestru a zahrnuje přednášky, kreativní dílny, promítání filmů, tematické procházky po památkách i výjezdy do zahraničí. Součástí nabídky je i vlastní pěvecký sbor, jehož nejstarší členka oslavila v roce 2024 neuvěřitelných 99 let, což krásně ilustruje aktivní zapojení nejstarší generace do kulturního dění. Významným prvkem je také Divadlo U Valšů, které nabízí odpolední představení přizpůsobená potřebám staršího publika. ŽIVOT 90 rovněž reaguje na výzvy digitální doby – pořádá kurzy práce s chytrými telefony a tablety a snaží se tak o digitální edukaci seniorů, a to nejen v individuálních konzultacích, ale i v rámci skupinových aktivit. Důraz je kladen nejen na kulturní nabídku samotnou, ale i na přívětivou atmosféru a osobní přístup pracovníků a dobrovolníků.⁶¹

6.1.2 Elpida

Dlouhodobě etablovaným aktérem v oblasti aktivního stárnutí je i organizace Elpida, která funguje jako komunitní centrum, vzdělávací platforma a kulturní prostor. Nabízí desítky kurzů zaměřených na jazyky, technologie, kreativní činnosti i pohyb. Vedle fyzické nabídky rozvíjí i digitální přístup prostřednictvím platformy Elbot, která umožňuje seniorům připojit se k aktivitám z pohodlí domova – například sledovat koncerty, připojit se k diskusím či absolvovat kurzy práce s tabletem. Důraz je kladen na aktivní zapojení seniorů do tvorby programu a komunitního života, což podporuje jejich sebevědomí i participaci.⁶²

6.1.3 Praha 2 – Klub Dvojka pro seniory

Městská část Praha 2 systematicky podporuje seniory prostřednictvím projektu Klub Dvojka pro seniory, jehož program zahrnuje kulturní, vzdělávací, sportovní i společenské aktivity. Nabídka zahrnuje koncerty, výlety, výtvarné dílny, trénování paměti i jazykové kurzy. Aktivní členství v klubu je podpořeno tzv. seniorskou kartou, která slouží jako identifikace člena a zároveň umožňuje čerpat výhody při vstupu na některé kulturní akce. Klub má také specificky komunitní ráz – senioři se pravidelně scházejí, sdílejí informace a doporučení, což napomáhá rozvoji přirozených sociálních vazeb. Tato nabídka je hojně využívána i mými sousedy a známými seniory, kteří oceňují zejména lokální ukotvení programu.⁶³

⁶¹ ŽIVOT 90. *Akademie seniorů a Divadlo U Valšů.*

⁶² Elpida. *Kurzy, kulturní program a platforma Elbot.*

⁶³ Městská část Praha 2. *Klub Dvojka pro seniory.*

6.2 Potřeby a očekávání seniorů

Kulturní participace seniorů je silně ovlivněna jejich životním stylem, sociálním zázemím a individuální motivací. Jak ukazují dostupné výzkumy, a i mé rozhovory, senioři nejsou jednotnou skupinou – jejich očekávání a potřeby se liší podle věku, zdravotního stavu, dosaženého vzdělání i životní zkušenosti. Přesto je možné identifikovat určité společné rysy a trendy, které jsou klíčové pro tvorbu přístupné a relevantní kulturní nabídky.

Podle výzkumu Ministerstva práce a sociálních věcí většina seniorů tráví volný čas sledováním televize, avšak značná část z nich aktivně vyhledává procházky v přírodě či po městě a oceňuje možnost setkávání s dalšími lidmi. Významným motivátorem pro účast na kulturních akcích je právě potřeba sociálního kontaktu, sdílení a smysluplného trávení času.⁶⁴ Tuto zkušenost potvrzuje i paní Eva (osobní rozhovor dne 3. 4. 2025): „Ráda bych šla na nějakou přednášku, ale sama se mi nechce. Když bych měla s kým, tak jdu hned. Vždycky si pak máme o čem povídat.“

Výzkum zároveň ukazuje, že pouze 20 % seniorů se věnuje pravidelně nějaké formě vzdělávání, přičemž u věkové skupiny 75+ let je tento podíl ještě nižší – jen okolo 10 %.⁶⁵ To potvrzuje, že kulturní programy by měly být koncipovány tak, aby byly přístupné těm, kteří nemají dlouhodobou zkušenost s formálním vzděláváním, a aby podporovaly jednoduchou orientaci, jasnou strukturu a osobní přístup.

Z hlediska orientace v kulturní nabídce je znepokojivý fakt, že 38 % seniorů neví, jaká volnočasová nabídka je v jejich okolí dostupná.⁶⁶ To ukazuje na zásadní roli informační přístupnosti a potřebu zjednodušit a zpřehlednit komunikaci směrem k této cílové skupině.

Velkou roli hraje v tomto případě i digitální gramotnost. Z výzkumu vyplývá, že 25 % seniorů nemá přístup k internetu vůbec, a dalších 5 % jej má pouze velmi omezený.⁶⁷

I proto je důležité, aby kulturní instituce nabízely alternativní způsoby rezervací, osobní komunikaci a případně edukativní podporu v oblasti digitálních nástrojů.

Na základě těchto zjištění lze shrnout, že senioři oceňují kulturní programy, které:

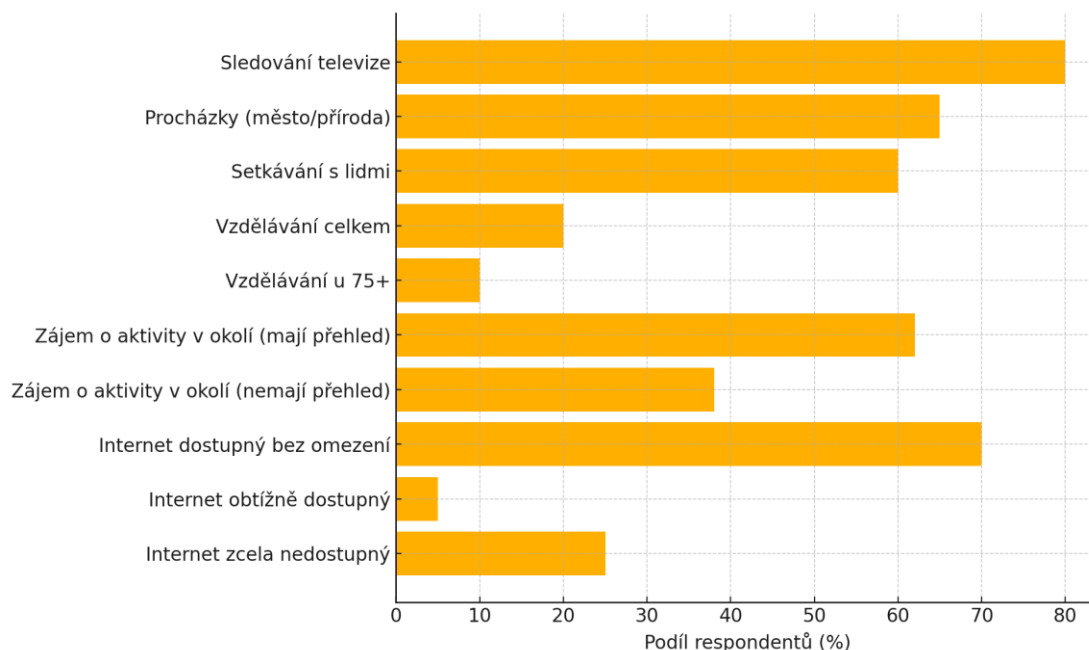
- jsou časově přizpůsobené jejich dennímu rytmu (např. dopoledne nebo odpoledne),
- probíhají v blízkosti jejich bydliště nebo v místech, kam se snadno dopraví,
- jsou vedeny přívětivým jazykem, s možností osobní konzultace nebo pomoci,
- posilují komunitní vazby a možnost sdílení zážitků s ostatními.

⁶⁴ MPSV. *Životní postoje a preference seniorů*, 2020, s. 13.

⁶⁵ Tamtéž, s. 17, 21.

⁶⁶ Tamtéž, s. 11–12.

⁶⁷ Tamtéž, s. 25.

Obrázek 2: Volnočasové aktivity, vzdělávání a přístup k internetu u seniorů

(Založeno na datech z výzkumu MPSV, 2020)

Obrázek č. 2 přehledně ilustruje hlavní volnočasové preference seniorů a zároveň upozorňuje na limity v oblasti digitální gramotnosti a orientace v kulturní nabídce. Nejčastějšími aktivitami zůstávají pasivní činnosti jako je sledování televize (80 %) a procházky (65 %), zatímco aktivní kulturní či vzdělávací účast je výrazně nižší. Pouze pětina seniorů se věnuje vzdělávání, a to převážně v mladších věkových skupinách (55–70 let).

Zejména znepokojující je fakt, že více než třetina seniorů nemá přehled o volnočasových možnostech ve svém okolí, což souvisí i s omezeným přístupem k internetu – čtvrtina seniorů jej vůbec nevyužívá. Tato data potvrzují potřebu kombinovat klasické i moderní formy komunikace a výrazně zjednodušit informační prostředí pro seniory, včetně posílení osobního kontaktu a zprostředkování.

6.3 Bariéry v praxi a možnosti řešení

Zatímco v předchozích kapitolách byly podrobně rozebrány hlavní typy bariér kulturní participace (fyzické, psychické, sociální a digitální), tato podkapitola se zaměřuje na jejich konkrétní dopady v pražském prostředí a na možné cesty k jejich překonání. Cílem je nabídnout praktický pohled na to, jak lze identifikované překážky řešit prostřednictvím komunitních přístupů, dobrovolnictví a technologických inovací.

Jednou z nejvýraznějších bariér, kterou senioři v rozhovorech opakovaně zmiňovali, je absence doprovodu. Nejedná se přitom pouze o logistickou otázku, ale často o psychologický aspekt spojený s nejistotou, obavou ze samoty či z nepřijetí. Paní Jiřinka (osobní rozhovor dne 4. 4. 2025) uvedla: „Občas bych i šla, ale nechci tam být sama. Když mi někdo jde naproti nebo mě tam vezme, hned je to jiné.“ Tento typ bariéry je přitom relativně snadno řešitelný prostřednictvím systémové podpory v oblasti dobrovolnictví.

Podobně jako v případě fyzických nebo psychických překážek sehrává významnou roli i schopnost seniorů orientovat se v kulturní nabídce a způsoby jejího zpřístupnění. Problematika digitální propasti byla detailně rozpracována v předchozí části této kapitoly, a proto se v tomto oddílu zaměřuji primárně na návrhy praktických řešení. V praxi se digitální bariéry často neprojevují pouze jako absence přístupu k internetu, ale také jako nedostatek důvěry v technologii, obava z chyb a zahlcení informacemi. Pan Vít'a (osobní rozhovor dne 4.4.2025) z odlehčovací péče ŽIVOTa 90 například popsal, že dává přednost osobnímu zeptání se ošetrovatelek před jakýmkoli hledáním na internetu.

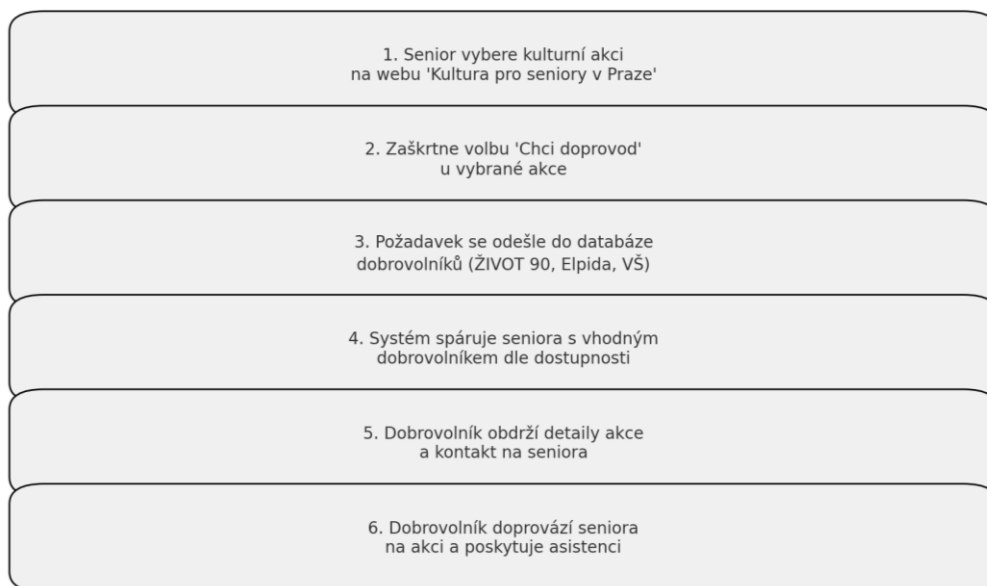
Některé organizace již částečně reagují na tyto výzvy. V ŽIVOTě 90 se běžně zapojují dobrovolníci při doprovodu klientů na procházky, výlety či kulturní programy. Elpida se dlouhodobě věnuje podpoře digitální gramotnosti prostřednictvím kurzů, individuálních konzultací i online platformy Elbot. Tyto aktivity představují cenné příklady dobré praxe, které však zatím postrádají jednotné systémové ukotvení.

6.3.1 Tlačítko „Chci doprovod“

Na základě osobních zkušeností a rozhovorů realizovaných v rámci této práce navrhuji rozšíření drátového modelu webové stránky Kultura pro seniory v Praze o funkci „Chci doprovod“. Tato funkce by seniorům umožnila při výběru konkrétní kulturní akce zaškrtnout možnost „Mám zájem o doprovod“. Po odeslání žádosti by systém spároval seniora s dostupným dobrovolníkem ze spolupracujících organizací (např. ŽIVOT 90, Elpida) nebo ze studentské databáze vysokých škol se sociálním zaměřením.

Dobrovolník by následně obdržel detailní informace o akci, časovém harmonogramu i kontaktní údaje seniora. Cílem není pouze zajistit logistický doprovod, ale vytvořit podmínky pro společenskou interakci, pocit bezpečí a důvěry, a v neposlední řadě i mezigenerační propojení. Doprovod by měl základní proškolení v oblasti komunikace, krizových situací a etiky práce se seniory.

Tato funkce není součástí aktuálního drátového modelu webu, ale vznikla jako doporučení pro budoucí rozvoj na základě rozhovorů a zpětné vazby od zapojených seniorů. Lze ji považovat za podnět k dalšímu výzkumu, případně pilotnímu testování v rámci partnerských institucí či navazující akademické práce.

Obrázek 3: Grafické znázornění procesu fungování funkce „Chci doprovod“

(zdroj: vlastní)

6.3.2 Zahraniční inspirace: „Buddy programy“

Obdobný přístup již funguje v řadě zahraničních programů. Organizace StudentsCare v USA realizuje program *Senior Buddy*, který propojuje vysokoškolské studenty se seniory v pečovatelských zařízeních. Cílem je snížit míru sociální izolace a vytvořit prostor pro pravidelný kontakt, podporu a společné zážitky.⁶⁸

Dalším příkladem je federální iniciativa AmeriCorps Seniors – Senior Companion Program, která zapojuje dobrovolníky ve věku 55+ let do podpory ostatních seniorů, zejména při každodenních aktivitách, návštěvách lékaře, ale také při kulturních výjezdech. Tento program zdůrazňuje význam mezigenerační soudržnosti, autonomie a aktivního stárnutí.⁶⁹

⁶⁸ STUDENTSCARE. *Senior Buddy Program*, [2023].

⁶⁹ AMERICORPS. *Senior Companion Program*, [2024].

7 VÝZKUMNÁ METODOLOGIE

Tato kapitola představuje metodologický rámec diplomové práce. Vzhledem k cíli práce – tedy návrhu informačního systému usnadňujícího seniorům přístup ke kulturní nabídce v Praze – bylo klíčové pochopit zkušenosti, potřeby a bariéry samotných seniorů. Pro tento účel byla zvolena kvalitativní výzkumná strategie, konkrétně metoda polo-strukturovaných rozhovorů, která umožnila získat hlubší vhled do každodenní reality cílové skupiny.

Kapitola popisuje výzkumný cíl a strategii, způsob sběru a zpracování dat a také výběr respondentů, přičemž důraz je kladen na autenticitu, etiku a lidský rozměr výzkumu.

7.1 Cíl a strategie výzkumu

Cílem této diplomové práce je identifikovat potřeby, bariéry a motivace seniorů v oblasti kulturní participace a na základě těchto poznatků navrhnout informační systém – konkrétně webovou platformu „Kultura pro seniory v Praze“, která by usnadnila přístup k přehledným, personalizovaným a dostupným informacím o kulturních akcích.

Zvolená výzkumná strategie vychází z kvalitativního přístupu, který umožňuje hlouběji porozumět individuálním zkušenostem, emocím a potřebám cílové skupiny. Vzhledem k citlivosti tématu a potřebě budování důvěry bylo zásadní vytvořit bezpečné prostředí, v němž mohou senioři otevřeně sdílet své názory a životní kontext.

Tento výzkumný design byl zvolen i proto, že řešení informačního systému nemá být navrhováno „shora“, ale má vzejít přímo z potřeb samotných seniorů. Osobní interakce a prostor pro vyprávění životních příběhů byly klíčovými komponenty této strategie.

7.2 Popis výzkumné metody

Zvolenou výzkumnou metodou byly polo-strukturované hloubkové rozhovory doplněné o uživatelské testování navrženého drátového modelu webové stránky. Rozhovory byly realizovány s pěti seniory, s každým z nich v rámci dvou setkání: první rozhovor trval průměrně 2 hodiny a byl zaměřen na zmapování potřeb, preferencí a bariér v oblasti kulturní participace; druhé setkání se soustředilo na uživatelské testování a zpětnou vazbu k návrhu webu.

Rozhovory byly vedeny osobně, na základě předem připravené sady otázek, která byla všem respondentům položena ve stejné podobě. Vzhledem k povaze vztahu s jednotlivými seniory (sousedi, přátelé, dobrovolnictví) byla atmosféra rozhovorů velmi přirozená,

otevřená a bezpečná, což umožnilo i spontánní odbočení od tématu. Tyto odbočky však často poskytly cenné vhledy do každodenního života, motivací i obav dotazovaných.

Data byla zaznamenávána v průběhu rozhovorů formou ručně vedených poznámek a následně přepsána do digitální podoby. Při analýze byl zvolen přístup tematického kódování, který umožnil identifikovat opakující se motivy a témata – zejména ve vztahu k bariérám účasti, preferovaným formám informování a technologickým návykům.

Etická rovina výzkumu byla zachována. Všichni respondenti byli předem informováni o účelu rozhovorů a jejich využití v diplomové práci. Byl jim nabídnut souhlas s použitím pouze jejich křestního jména. Dva z pěti respondentů poskytli rovněž souhlas s pořízením fotografie pro dokumentační účely diplomové práce.

Výzkum se opírá o osobní vztah s každým respondentem, čímž je zajištěn hlubší vhled a vyšší míra otevřenosti. Vzhledem k tomu, že téma kulturní participace seniorů je úzce provázáno s důvěrou, bezpečím a emocionálními aspekty, byla právě tato metodologická volba adekvátní a přínosná.

7.3 Výběr respondentů

Výzkumu se zúčastnilo celkem pět respondentů, záměrně vybraných na základě jejich různorodého věku, pohlaví, sociální situace a míry kulturní participace. Společným jmenovatelem byl osobní vztah s autorkou práce, který umožnil realizaci otevřených a důvěrných rozhovorů.

Tabulka 1: Přehled respondentů

Jméno	Věk	Pohlaví	Bydlení	Zdravotní stav	Kulturní aktivita
Eva	78	Žena	Sama v bytě	Nízký tlak	1x týdně
Jiřinka	83	Žena	Sama v bytě	Bez omezení	Již ne
Oldřich	82	Muž	S manželkou	Bez omezení	Několikrát do roka
Milan	77	Muž	S manželkou	Bez omezení	1x měsíčně
Vít'a	67	Muž	Odlehčovací péče ŽIVOT 90	Vrozená vada, omezená mobilita	1x měsíčně

(zdroj: vlastní)

Respondenti byli osloveni osobně, v rámci sousedských vztahů, dobrovolnické činnosti nebo přátelských vazeb. Cílem výběru bylo pokrýt různé zkušenosti a přístupy k technologiím, různé typy bydlení (včetně zařízení sociálních služeb) a rozdílnou úroveň kulturní angažovanosti.

Zastoupení mužů a žen bylo vyrovnané a reflektovalo běžnou demografickou strukturu městské části Praha 2. Různorodost respondentů byla klíčová pro získání nuancovaného obrazu a zajištění validních podkladů pro návrh webového řešení.

8 ANALÝZA VÝZKUMU A INTERPRETACE VÝSTUPŮ

Tato kapitola analyzuje výstupy z pěti hloubkových rozhovorů se seniory, které byly realizovány v rámci kvalitativního výzkumu. Cílem bylo porozumět jejich zkušenostem, potřebám a bariérám v oblasti kulturní participace. Kapitola nejprve představuje profil respondentů, následně rozpracovává hlavní tematické okruhy vzešlé z rozhovorů a v závěru shrnuje klíčová zjištění a jejich vztah k cílům diplomové práce.

8.1 Profily respondentů

Tato část práce přibližuje osobnosti pěti respondentů, kteří se zúčastnili kvalitativního výzkumu zaměřeného na kulturní participaci seniorů. Každý z nich reprezentuje odlišný životní příběh, rodinné zázemí, zkušenost s technologiemi i vztah ke kulturnímu dění. Přestože skupina nebyla homogenní, spojuje je upřímný zájem o kulturu a výrazně formovaná osobní stanoviska. Rozhovory probíhaly v přirozeném a důvěrném prostředí, často doprovázeny vzpomínkami a životními příběhy, které umožnily hlubší pochopení individuálních bariér i motivací. Následující mini-portréty představují každého z respondentů samostatně.

8.1.1 Milan (77 let)

Pan Milan žije s manželkou v bytě na Vinohradech. Je přirozeně optimistický, společenský a přátelský. Jeho životní příběh je poznamenán péčí o vážně nemocného otce a komplikovaným vztahem s bývalým režimem kvůli emigraci bratra. Přesto z něj vyzařuje vnitřní síla a radost ze života. Aktivně se zajímá o kulturní dění, navštěvuje divadla a koncerty, a často sdílí své znalosti o historii Prahy. Je otevřený novým technologiím, používá chytrý telefon, tablet i notebook. Rozhovor s Milanem probíhal v přátelské atmosféře, často se spontánně rozvíjel směrem k širším tématům a jeho vstřícnost i pozitivní naladění byly inspirativní.

8.1.2 Paní Jiřinka (83 let)

Paní Jiřinka žije sama v bytě na Praze 2. Její životní příběh je výrazně poznamenán sérií zlomových událostí, které ji postupně vzdálily od kulturní participace, přestože o kulturu vždy projevovala zájem. V mládí a středním věku se kvůli roli samoživitelky a několika zaměstnáním nemohla kulturních akcí účastnit z finančních ani časových důvodů. V pozdějším věku ji limitovalo závažné onkologické onemocnění. Když se její zdravotní

stav zlepšil, zjistila, že většina jejích přátel a vrstevníků, se kterými by kulturu sdílela, již zemřela.

Rozhovor s paní Jiřinkou byl ze všech nejdelší, často se vracela do minulosti, otevřeně sdílela pocity smutku, osamění a nedůvěru k novým věcem včetně digitálních technologií. Vrátila svému synovi chytrý telefon i notebook a používá pouze jednoduchý přístroj „Aligator“ pro seniory. Kulturních akcí se aktuálně neúčastní, ačkoliv v jejím vyprávění byla kultura vždy přítomna jako nenaplněná touha. Během rozhovoru panovala velmi osobní atmosféra, paní Jiřinka připravila kávu i občerstvení a projevovala hlubokou důvěru, která umožnila nahlédnout do jejího vnitřního světa.

8.1.3 Paní Eva (78 let)

Paní Eva je elegantní a výrazná osobnost, kterou autorka výzkumu zná ze společného venčení psů. Je kultivovaná, vzdělaná a působí dojmem silné, sebevědomé ženy. Během rozhovoru působila rezervovaně, držela si jasně vymezené osobní hranice a upřednostňovala diskusi o veřejném dění před osobními tématy. Vzhledem ke zdravotním potížím se v poslední době kulturních aktivit neúčastní, přesto vyjádřila zájem se k nim vrátit. Před onemocněním navštěvovala kulturní akce 1x týdně. Její postoj ke kultuře je analytický a věcný, má jasně formulované názory a očekává adekvátní úroveň komunikace ze strany kulturních institucí.

8.1.4 Pan Oldřich (82 let)

Pan Oldřich žije s manželkou a působí velmi prakticky a pragmaticky. V domě, kde bydlí, často vykonává různé činnosti a udržuje komunitní infrastrukturu. Rozhovor s ním byl stručný, odpovídal převážně na položené otázky, bez většího sklouzávání k osobnímu příběhu. Vyzdvihoval především podporu své manželky a synů, kteří jej často doprovázejí na kulturní akce. Působí stabilně, spokojeně a zdůrazňoval význam rodiny a pravidelnosti v životě. Technologie využívá bez obtíží, ale nejsou pro něj ústředním tématem.

8.1.5 Pan Vít'a (67 let)

Pan Vít'a je nejmladším respondentem a jediným, který žije v zařízení sociálních služeb, konkrétně v odlehčovací péči organizace ŽIVOT 90. Je otevřený, laskavý a společenský. Aktivně vyhledává kontakt s ostatními klienty, je velmi vděčný za jakoukoli návštěvu a radost mu dělají i malé pozornosti, například když může dát pamlsek mému psovi Hugovi, který ho pravidelně se mnou navštěvuje. Přestože mu byly v minulosti odcizeny

technologie, nadále o ně projevuje zájem, jen se v online prostoru necítí jistě. Kulturní nabídku využívá prostřednictvím ŽIVOTa 90 a oceňuje, pokud jsou akce finančně dostupné a lokalitou blízké. Jeho důvěřivost je někdy na hranici zneužitelnosti, což reflektuje jeho zranitelnost v institucionálním prostředí.

8.2 Hlavní témata z rozhovorů

Analýza rozhovorů s pěti respondenty odhalila několik opakujících se témat, která odrážejí realitu kulturní participace seniorů v městském prostředí. Vzhledem k různorodému věku, zdravotnímu stavu i sociálnímu zázemí respondentů se některé motivy lišily, nicméně řada výpovědí poukazuje na společné bariéry, potřeby i návrhy na zlepšení.

Samota, nejistota a potřeba sdílení

Jedním z nejsilnějších témat, které se v rozhovorech opakovalo, byla samota a s ní spojená nejistota. Senioři, kteří žijí sami (např. paní Jirinka nebo paní Eva), často vyjadřovali obavy, že by se jim během kulturní akce mohlo udělat nevolno a nikdo by jim nepomohl. Tento strach byl natolik silný, že mnohdy převážil nad samotným zájmem o akci.

Společným jmenovatelem všech rozhovorů však byla i touha po sdílení a komunitě. Respondenti si přejí mít s kým sdílet své zážitky z kultury, mluvit o představení, doporučit si navzájem zajímavý program, setkávat se. Pan Milan například navrhl vznik komunitního kruhu příznivců kultury, kteří by se jednou měsíčně scházeli v kavárně a vyměňovali si tipy na kulturní akce.

Finanční dostupnost a doprava jako klíčové faktory

Téma ceny vstupného se v rozhovorech objevovalo opakovaně. Pro většinu respondentů je důležité, aby kulturní akce byly cenově dostupné, ideálně se slevou pro seniory, případně zcela zdarma.

Neméně důležitá je také dopravní dostupnost – ideálně bez přestupů a v krátkém dojezdovém čase. Všichni respondenti preferují kulturní program v blízkosti svého bydliště, nebo alespoň na místech s jednoduchým spojením. Bezbariérový přístup většina vnímá již jako standard, nicméně pan Milan upozornil například na točité schodiště v Divadle Ungelt, které považuje za rizikové, zejména při hromadném odchodu diváků. Přesto divadlo i nadále pravidelně navštěvuje, neboť k němu má silnou osobní vazbu a oceňuje jeho repertoár i atmosféru.

Důvěra a zvyklosti jako formující faktor rozhodování

V rozhovorech opakovaně zazníval motiv nedůvěry k cizím lidem, a to zejména u respondentek žijících o samotě. I když by jim doprovod na akci pomohl, nedokázaly si představit, že by šly s někým neznámým – ani pokud by šlo o ověřeného dobrovolníka. Tento aspekt ukazuje na význam osobního vztahu, opakovaného kontaktu a bezpečného prostředí.

Zároveň se potvrdilo, že senioři jsou často loajální ke svým oblíbeným institucím. Například pan Milan pravidelně navštěvuje Divadlo Ungelt a pan Oldřich Obecní dům. Oba preferují i tradiční formy rezervací – osobní návštěvu, telefonát nebo letáky. Tato skutečnost ukazuje, že i když jsou technologie přínosné, je důležité zohlednit zvyklosti cílové skupiny a nespoléhat pouze na digitální formáty komunikace.

8.3 Digitální technologie – potenciál i bariéra

Digitální gramotnost se mezi respondenty výrazně lišila. Paní Jiřinka technologie odmítá, má pouze jednoduchý telefon a nerozumí ani ovládání televize. Ostatní čtyři respondenti chytré telefony či notebooky běžně používají, byť například pan Vít'a se po krádeži zařízení ocitl v digitálním vyloučení.

Kromě toho zaznělo, že senioři často nevědí, kde přesně informace hledat – "je toho moc" a "člověk neví, co je aktuální". Všichni kromě paní Jiřinky vyjádřili zájem o jeden přehledný web, který by kulturní program sjednocoval.

8.4 Kreativní nápady a návrhy na podporu kulturní participace

Během rozhovorů zazněla řada podnětů na podporu kulturního zapojení seniorů. Nejzajímavějším návrhem byla myšlenka pana Milana na tzv. „kulturní výzvu“ ve formě stíratelného kalendáře, kde by každý měsíc obsahoval jedno tematické zadání (např. navštívit výstavu, vernisáž, koncert apod.). Účastníci by se jednou měsíčně osobně setkali a sdíleli své zážitky. Tento návrh v sobě kombinuje motivaci, pravidelnost i potřebu komunity a může sloužit jako inspirace pro další akademickou práci či komunitní projekt.

Ze všech rozhovorů bylo patrné, že kultura má v životě respondentů hluboký význam. Nejde pouze o zábavu – kultura je pro ně rituál, společenská událost, způsob seberozvoje i útěk od každodenní rutiny. Zároveň je kulturní účast často spjata s potřebou sdílení, smysluplného času a pocitu, že „někam patřím“.

8.5 Shrnutí klíčových zjištění

Z provedených hloubkových rozhovorů vyplynulo, že senioři tvoří velmi různorodou cílovou skupinu, jejíž kulturní participace je ovlivňována řadou proměnných od zdravotního stavu a rodinného zázemí až po digitální kompetence či osobní životní postoj.

Zásadním zjištěním je, že i když respondenti vyjádřili vysoký zájem o kulturu, jejich účast je často omezována kombinací fyzických, sociálních a psychických bariér. Samota, nejistota, nízká důvěra k neznámému prostředí či chybějící doprovod patří k hlavním důvodům, proč se někteří senioři kulturních akcí neúčastní, ač by si to přáli.

Všichni respondenti zdůrazňovali potřebu sdílení zážitků a vytváření komunit – kultura pro ně není pouze zážitek samotný, ale především prostředek k navazování a udržování vztahů. Významná byla i loajalita k oblíbeným institucím a důraz na důvěrné, známé prostředí.

Digitální technologie jsou vnímány ambivalentně, pro některé představují užitečný nástroj (zejména chytré telefony, weby institucí), pro jiné jsou naopak bariérou. Přesto většina respondentů vyjádřila zájem o jedno centrální místo, kde by byly přehledně uvedeny kulturní akce vhodné pro seniory. Zazněla rovněž potřeba, aby byly tyto informace dostupné i v tištěné podobě, případně sděleny osobně nebo telefonicky, tedy v souladu s návyky cílové skupiny.

Důležitým zjištěním bylo, že senioři často dávají přednost doporučení od někoho známého, komu důvěřují, ať už jde o člena rodiny, souseda nebo osvědčeného pracovníka v kulturní instituci. Výběr konkrétní akce často není náhodný, ale stojí na osobních referencích.

Zároveň je pro respondenty důležitá možnost sdílení kulturních zážitků, nikoliv však formou online statusu či fotografie, jak je běžné například u mladší generace, ale prostřednictvím osobního kontaktu. Tato touha po sdílení paralelně připomíná potřebu, kterou mají i mladší generace, pouze formy se liší. Zatímco mileniálové či generace Z své kulturní zážitky sdílejí na sociálních sítích, senioři preferují osobní rozhovory v bezpečném a komunitním prostředí, kterým může být například kavárna nebo klub.

Důležité je také poznání, že nestačí vytvořit řešení „pro seniory“ bez aktivního naslouchání jejich skutečným potřebám. Data ukazují, že i drobné prvky, jako je osobní kontakt při rezervaci vstupenky, fyzická přítomnost někoho blízkého nebo důvěryhodný doporučitel kulturní akce, mohou mít zásadní vliv na rozhodnutí seniora zúčastnit se.

Získané poznatky tvoří základ pro návrh informačního systému „Kultura pro seniory v Praze“, který si klade za cíl snížit bariéry, posílit informovanost a vytvořit podmínky pro důstojné a aktivní stárnutí prostřednictvím kultury.

9 NÁVRH INFORMAČNÍHO SYSTÉMU

Tato kapitola představuje návrh drátového modelu webového informačního systému s názvem **Kultura pro seniory v Praze**, který vznikl na základě potřeb identifikovaných v předchozích výzkumných částech práce. Web má za cíl usnadnit seniorům přístup ke kulturnímu dění ve městě a nabídnout jim přehlednou, přívětivou a funkční digitální platformu, která bude odpovídat jejich specifickým potřebám, zvyklostem i možnostem.

Volba formy webu reflektuje aktuální trend digitalizace i praktické možnosti cílové skupiny. Na rozdíl od mobilní aplikace je web snadněji dostupný pro seniory, kteří často využívají klasické počítače či tablety, ale ne vždy vlastní chytrý telefon. Web byl navržen tak, aby byl maximálně intuitivní, srozumitelný a vizuálně přehledný – bez zahlcení zbytečnými funkcemi.

V návrhu jsem nečerpala inspiraci z existujících platforem typu GoOut či Kudy z nudy, které nejsou přizpůsobené starší generaci. Místo toho jsem vycházela ze zjištění z odborných studií, rozhovorů s pěti seniory a z vlastní dlouholeté zkušenosti s touto cílovou skupinou. V průběhu rozhovorů se opakovala potřeba jednoduchého kalendáře, osobních doporučení a možnosti orientovat se bez složitých filtrů. To vše návrh zohledňuje.

Web zároveň reaguje na širší společenský kontext: jak ukazují studie zabývající se aktivním stárnutím, zapojení do kulturního života přispívá k duševní pohodě, snižuje riziko sociální izolace a podporuje mezigenerační dialog. Návrh tak nestojí pouze na technologickém řešení, ale také na hodnotách důstojného stárnutí, autonomie a participace, které jsou klíčovými principy age-friendly přístupu prezentovaného např. ve strategii WHO.

V závěru kapitoly předkládám drátový model návrhu webu, který reflektuje hlavní výstupy výzkumu a teoretické části práce. Připomínky a návrhy na zlepšení, které vzešly z testování s vybranými seniory, jsou dále uvedeny v samostatné části, nicméně v této fázi návrhu již nebyly implementovány.

9.1 Cíle a cílová skupina návrhu

Hlavním cílem webové stránky *Kultura pro seniory v Praze* je vytvořit přehlednou, srozumitelnou a důvěryhodnou online platformu, která nabídne seniorům kulturní program v hlavním městě na jednom místě. Web má sloužit jako vstupní brána ke kulturnímu dění – nikoliv pouze jako seznam akcí, ale jako prostor, který seniorům umožní orientaci v kulturní nabídce, zvýší jejich informovanost a podpoří jejich aktivní účast.

Návrh reaguje na konkrétní problémy, které byly identifikovány ve výzkumné části práce: především nepřehlednost dostupné nabídky, roztržitost informací napříč institucemi, nízká míra personalizace, absence důvěryhodných doporučení a nepřístupné rozhraní některých kulturních webů. Web cílí na jednoduchost, přehlednost a intuitivní orientaci, a zároveň zahrnuje i možnost přečíst si recenze od ostatních seniorů – což odráží touhu po sdílení zkušeností, která se v rozhovorech opakovaně objevovala.

Cílovou skupinou jsou senioři všech věkových kategorií, kteří žijí v Praze nebo jejím okolí a mají zájem o kulturní život. Předpokládá se alespoň základní digitální gramotnost – tedy schopnost pracovat s webovým prohlížečem na notebooku, tabletu či chytrém telefonu. Web je určen především těm, kteří jsou otevření vyzkoušet nové digitální prostředí, i když s určitou mírou obav či nejistoty. Právě proto je v návrhu kladen důraz na důvěru, jednoduchost a srozumitelnost.

Aktuální návrh ve formě drátového modelu plní především funkci informačního přehledu, nicméně s výhledem do budoucna se počítá i s komunitním potenciálem – například formou tlačítka „Chci doprovod“ nebo sekce pro sdílení doporučení a zážitků. Web tak může sloužit nejen jako nástroj pro orientaci, ale i jako platforma pro navazování vztahů a rozvoj přirozené kulturní komunity mezi seniory.

Emocí, kterou by web měl v uživatelích vyvolat, není zahlcení či stres z technologií, ale klid, zvědavost, sebedůvěra a pocit spokojenosti. Měl by být nejen funkčním pomocníkem, ale i malým impulzem k tomu, aby senioři vyšli ven, zažili něco nového a měli chuť se o to s někým podělit.

9.2 Funkce systému a odpovědi na potřeby

Návrh webové stránky *Kultura pro seniory v Praze* jsem postavila na dvou základních principech: srozumitelnosti a smysluplné funkčnosti. Funkce webu nevznikly jako předem daný koncept, ale vzešly z konkrétních potřeb seniorů zjištěných v průběhu výzkumné části práce. Moji respondenti jednoznačně preferovali kalendář akcí a recenze od ostatních uživatelů, které by jim pomohly se zorientovat v nabídce a snáze si vybrat program podle vlastních zájmů.

Na základě těchto zjištění jsem navrhla web se třemi hlavními sekcemi:

- 1) **Kalendář kulturních akcí** – hlavní navigační prvek webu, který je přehledný a jednoduše strukturovaný. Každá kulturní akce obsahuje datum, čas, místo konání, název akce, její krátký popis, cenu a odkaz na danou kulturní instituci. Cílem bylo

nabídnout seniorskému publiku jasnou a srozumitelnou informaci v minimálním počtu kroků, bez nutnosti složitě dohledávat údaje napříč různými weby kulturních institucí.

- 2) **Recenze uživatelů** – sekce s osobními doporučeními, která má podpořit komunitní prvek webu a vytvořit prostředí, kde senioři sdílejí své zkušenosti. V současné fázi návrhu jsou recenze statické a slouží především jako ilustrativní prvek pro testování. Do budoucna bych tuto funkci ráda doporučila rozšířit o možnost jednoduchého formuláře, který by umožnil snadné přidávání komentářů bez nutnosti registrace.
- 3) **Návod k používání webu** – pro zvýšení přístupnosti a samostatnosti uživatelů jsem na stránku zařadila i jednoduchý návod, jak se na ní orientovat, jak si vyhledat akci a na co si dát při používání pozor.

Web jsem vytvořila jako drátový model v Google Sites a slouží jako testovací verze, kterou jsem následně prezentovala pěti respondentům během druhé fáze výzkumu.

Celkové nastavení webu reaguje na klíčové výzkumné poznatky – tedy na potřebu jednoduchého, přehledného, vizuálně nenáročného a logicky strukturovaného prostředí, které seniorům neklade překážky, ale naopak motivuje je k aktivnímu zapojení.

9.3 Uživatelská přívětivost a design

Při návrhu informačního systému jsem kladla velký důraz na jeho uživatelskou přívětivost, která je zásadní pro cílovou skupinu seniorů. Cílem nebylo pouze vytvořit funkční web, ale především prostředí, ve kterém se senioři budou cítit jistě, bezpečně a s chutí jej budou používat. Design proto odráží zásady age-friendly přístupu, ergonomii pro starší uživatele a poznatky získané v rámci předchozích výzkumných fází.

Barvy a vizuální atmosféra

Barevná paleta webu byla zvolena tak, aby působila klidně, pozitivně a důvěryhodně. Hlavní texty jsou psány v tmavě modré barvě, která podporuje důvěru a serióznost. Doplnkové prvky (pozadí, ikonky, obrázky) využívají jemné odstíny zelené, béžové a žluté – barvy, které jsou vizuálně příjemné a evokují přívětivost, hřejivost a přístupnost. Cílem bylo vytvořit prostředí, které nebude působit rušivě ani příliš moderně, ale zároveň působí nadčasově.

Písmo, čitelnost a rozestupy

Použila jsem kulatý, bezpatkový font Roboto, který je snadno čitelný i při delším čtení. Nadpisy mají velikost až 60 bodů, podnadpisy minimálně 30 bodů, aby se předešlo nutnosti přibližování nebo „luštění“ textu. Všechny texty mají dostatečné řádkování a mezery mezi jednotlivými sekcemi, což přispívá k orientaci i pohodlnému čtení.

Navigace a struktura

Navigační principy jsem navrhla co nejjednodušeji – z hlavní stránky vede kliknutí na jednotlivá políčka (např. „Kalendář akcí“, „Recenze“) přímo do dané sekce. Pohyb na každé podstránce je omezen pouze směrem dolů, bez složitého větvení nebo rolovacích menu. Celý web má také horní lištu, která umožňuje jednoduché přeskakování mezi sekcemi. Toto uspořádání odpovídá přirozeným návykům seniorů a podporuje plynulou orientaci.

9.4 Age-friendly principy

Při návrhu jsem se opírala o doporučení z oblasti age-friendly designu a UX přístupu pro seniory. Mezi hlavní prvky, které jsem aplikovala, patří:

- 1) vysoký kontrast mezi textem a pozadím,
- 2) dostatek prostoru mezi jednotlivými prvky,
- 3) používání jednoduchých a známých ikon,
- 4) stručné a srozumitelné formulace bez odborné terminologie,
- 5) jasná navigační struktura bez zahlcení informacemi.

9.5 Celkový dojem

Mým cílem bylo, aby senior při používání webu měl pocit „vím, kde jsem a co dělat“. Stránka by měla vyvolat radost z objevování kulturních akcí, klid z prostředí, které na něj netlačí, a uspokojení z toho, že zvládl samostatně vyhledat informaci, kterou hledal. Design tak není samoučelný, ale stojí ve službách obsahu, a především samotného uživatele.

9.6 Drátový model – popis a vizualizace

V této části předkládám návrh informačního systému ve formě drátového modelu (wireframu), který vznikl na platformě Google Sites. Webová stránka „Kultura pro seniory v Praze“ byla vytvořena jako funkční prototyp s cílem otestovat základní strukturu, navigaci

a informační architekturu. Drátový model slouží jako výchozí koncept, který by mohl být v budoucnu rozpracován do plnohodnotného online systému.

9.6.1 Rozdělení webu

Web je členěn do čtyř hlavních podstránek: domovská stránka, kalendář akcí, recenze a návod k používání. Úvodní stránka slouží jako rozcestník, odkud se uživatel dostává k dalším částem prostřednictvím interaktivních bloků s piktogramy a nadpisy. Celý návrh respektuje zásadu lineární navigace, minimalizuje počet kroků k nalezení požadované informace a klade důraz na vizuální orientační prvky.

Při vytváření drátového modelu jsem vycházela ze zjištění hloubkových rozhovorů se seniory. Opakovaně zaznívaly požadavky na jednoduchost, přehlednost a dostupnost kulturních informací na jednom místě. Výrazně byla preferována forma kalendáře s jasným popisem akcí a možností získat doporučení prostřednictvím recenzí. Tato zpětná vazba se odrazila ve struktuře návrhu – jednotlivé sekce odpovídají těmto klíčovým potřebám.

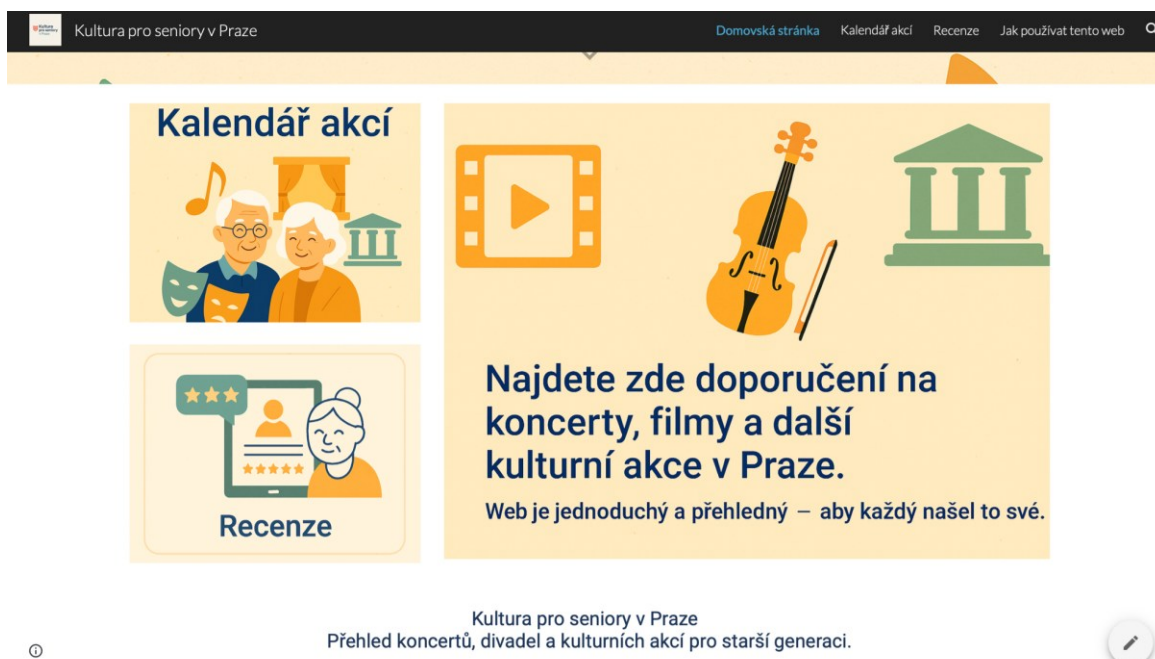
Pro účely této diplomové práce byl drátový model testován s pěti seniory, jejichž zpětnou vazbu shrnuji v následující kapitole. Tato testovací verze neobsahuje pokročilé interakce (například přidávání recenzí nebo rezervace vstupenek), ale vytváří základ, na kterém lze další funkcionality stavět. Zásadní přínos návrhu spočívá především v minimalismu, srozumitelnosti a zacílení na konkrétní potřeby cílové skupiny.

9.6.2 Vizualizace drátového modelu

Obrázek 4: Domovská stránka 1

(zdroj: vlastní)

Obrázek 5: Domovská stránka 2

(zdroj: vlastní)

Obrázek 6: Kalendář akcí 1

(zdroj: vlastní)

Kulturní program: 5.–11. května 2025

Na této stránce najdete přehled koncertů a divadelních představení v Praze, které probíhají v týdnu od 5. do 11. května 2025.

Vybrali jsme pro vás dvě oblíbené kulturní instituce:

- Obecní dům – slavnostní koncerty klasické hudby
- Divadlo Ungelt – komorní představení s předními českými herci

U každé akce je uveden datum, čas, místo, stručný popis, cena a odkaz pro více informací.

Tip: Pokud je představení vyprodané, zkuste se později podívat znovu – někdy se vstupenky uvolní.

Datum	Místo	Akce	Čas	Popis	Cena
5. 5. 2025	Obecní dům	Ludovico Einaudi Music	19:00	Koncert klavírní hudby Ludovica Einaudiho v podání Alexandra Starého.	od 690 Kč
5. 5. 2025	Divadlo Ungelt	Staří mstří	19:00	Hrají: František Němec, Milan Hein.	290Kč
6. 5. 2025	Divadlo Ungelt	Brácha	19:00	Hrají: Veronika Khek Kubařová, Marek Němec, Igor Orozovič.	290Kč
7. 5. 2025	Divadlo Ungelt	Rozpravy Milana Heina	15:00	Hosté: Eva Adamczyková a Linda Skarlandtová.	290Kč
7. 5. 2025	Divadlo Ungelt	Vejšlap	19:00	Hrají: Martin Písařík, Petr Stach, Jan Holík.	290Kč
8. 5. 2025	Divadlo Ungelt	Vzhůru ke hvězdám	19:00	Hrají: Iva Pazderková, Petra Nesvačilová.	290Kč

Obrázek 7: Kalendář akcí 2

(zdroj: vlastní)

Kalendář akcí - květen 2025 : List 1

Datum	Místo	Akce	Čas	Popis	Cena
5. 5. 2025	Obecní dům	Ludovico Einaudi Music	19:00	Koncert klavírní hudby Ludovica Einaudiho v podání Alexandra Starého.	od 690 K
5. 5. 2025	Divadlo Ungelt	Staří mistři	19:00	Hrají: František Němec, Milan Hein.	290Kč
6. 5. 2025	Divadlo Ungelt	Brácha	19:00	Hrají: Veronika Kheh Kubařová, Marek Němec, Igor Orozovič.	290Kč
7. 5. 2025	Divadlo Ungelt	Rozpravy Milana Heina	15:00	Hosté: Eva Adamczyková a Linda Skarlandtová.	290Kč
7. 5. 2025	Divadlo Ungelt	Vejšlap	19:00	Hrají: Martin Písařík, Petr Stach, Jan Holík.	290Kč
8. 5. 2025	Divadlo Ungelt	Vzhůru ke hvězdám	19:00	Hrají: Iva Pazdlerková, Petra Nesvačilová.	290Kč
8. 5. 2025	Obecní dům	Hrdinové v obrazech	19:00	Koncert s obrazovou projekcí.	od 750 K
9. 5. 2025	Divadlo Ungelt	Dvojka	19:00	Hrají: Barbora Hrzánová, Jaromír Dulava.	290Kč
9. 5. 2025	Obecní dům	"Gala Opera and Ballet in Municipal House"	20:00	Dvořák Symphony Orchestra Prague v komornějším obsazení s předními českými zpěváky a baletními sólisty.	od 800 K
10. 5. 2025	Divadlo Ungelt	Dvojka	19:00	Hrají: Barbora Hrzánová, Jaromír Dulava.	290Kč
10. 5. 2025	Obecní dům	"Strauss Mozart Dvorak & Opera with Ballet"	20:00	Koncert klavírní hudby doprovázen baletním vystoupením.	od 690 K
11. 5. 2025	Divadlo Ungelt	Přítelkyně (derniéra)	19:00	Hrají: Alena Mihulová, Jitka Smutná.	290Kč

List 1

Kultura pro seniory v Praze
Přehled koncertů, divadel a kulturních akcí pro starší generaci.

Obrázek 8: Kalendář akcí 3

(zdroj: vlastní)

Obrázek 9: Recenze 1

(zdroj: vlastní)

Obrázek 10: Recenze 2

(zdroj: vlastní)

Obrázek 11: Jak používat tento web 1

(zdroj: vlastní)

Obrázek 12: Jak používat tento web 2

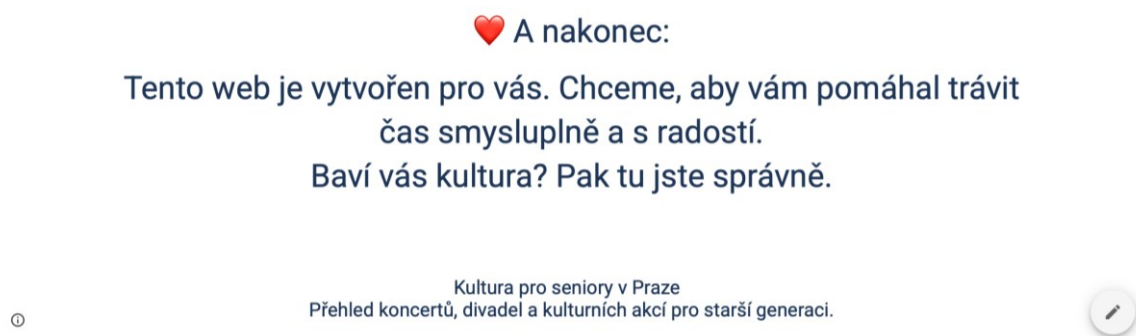
(zdroj: vlastní)

Jak na to krok za krokem:

Obrázek 13: Jak používat tento web 3

(zdroj: vlastní)

Obrázek 14: Jak používat tento web 4

(zdroj: vlastní)

10 TESTOVÁNÍ NÁVRHU

Návrh informačního systému „Kultura pro seniory v Praze“ nebyl koncipován pouze jako teoretický model – jeho součástí se stalo i pilotní testování s cílovou skupinou. Cílem této fáze bylo zjistit, jak senioři web vnímají, zda se v něm orientují a zda by jej případně sami využili. Testování mělo za úkol prověřit nejen uživatelskou přívětivost a funkčnost, ale i míru důvěry, kterou senioři k digitálním technologiím v kontextu kulturní participace chovají.

Tato kapitola se zaměřuje na tři hlavní části:

- popis samotného testování (10.1),
- přehled zjištěných reakcí a zpětné vazby (10.2)
- a následně návrhy možných úprav a doporučení pro další vývoj (10.3).

Vzhledem k předchozím výzkumným zjištěním o bariérách, očekáváních a digitální gramotnosti seniorů, bylo klíčové přistoupit k testování individuálně, osobně a s respektem k rozdílným potřebám jednotlivých respondentů.

10.1 Popis pilotního testování

Pilotní testování návrhu webové stránky „Kultura pro seniory v Praze“ proběhlo v průběhu dubna 2025, přibližně měsíc po dokončení prvotního návrhu. Testování bylo realizováno osobně s pěti seniory, kteří se zároveň zúčastnili i předchozích hloubkových rozhovorů. Každý respondent byl předem kontaktován telefonicky, a na základě domluvy byla zvolena forma i místo setkání. Vzhledem k rozdílným preferencím a zdravotnímu stavu jednotlivých seniorů probíhalo testování v domácím prostředí (u paní Evy, paní Jiřinky a pana Oldřicha), v kavárně (pan Milan) nebo v prostorách organizace ŽIVOT 90 (pan Vít'a).

Testování probíhalo na notebooku, který jsem si přinesla s sebou. V první fázi jsem respondentům otevřela testovací verzi webu a nechala je, aby si ji sami v klidu prohlédli a „proklikali“. Následně jsem jim zadala několik konkrétních úkolů – například vyhledání kulturní akce v kalendáři, přečtení recenze nebo přechod na jednotlivé podstránky pomocí navigační lišty. Během celé doby jsem sledovala jejich reakce, vnímání orientace v prostředí webu a případné potíže při ovládání. Současně jsem vedla volný rozhovor, který umožnil získat podrobnější zpětnou vazbu.

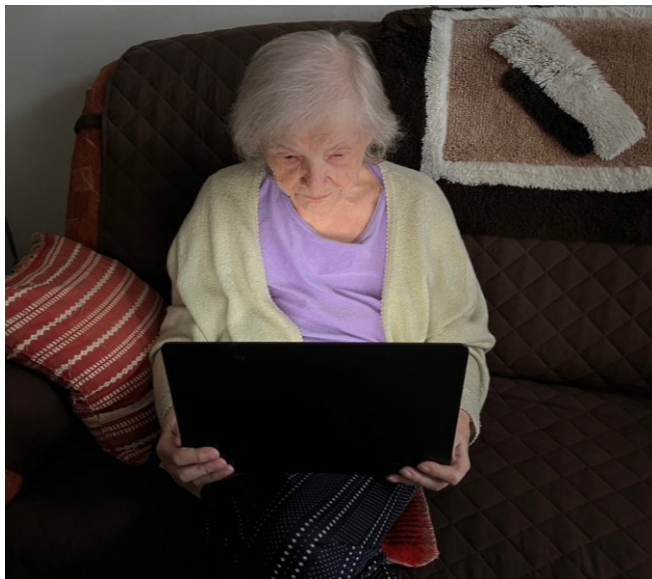
Pro zachování konzistence jsem si pro každého respondenta připravila identický set otázek. Jejich odpovědi a reakce jsem si průběžně zapisovala ručně. Průměrná délka jednoho testování byla přibližně hodinu a půl.

Zvolený způsob testování vycházel z charakteru cílové skupiny – tedy seniorů, pro které je osobní kontakt, dostatek času a důvěrné prostředí klíčové. Primárním cílem testování bylo ověřit, zda je návrh webu uživatelsky přívětivý, srozumitelný a zda by jej sami senioři považovali za užitečný a využitelný v praxi.

Obrázek 15: Testování návrhu webu s panem Milanem v kavárně na Vinohradech (duben 2025)

(Zdroj: vlastní)

Obrázek 16: Testování návrhu webu u paní Jiřinky v jejím bytě v Praze 2 (duben 2025)

(Zdroj: vlastní)

10.2 První kolo – reakce a zpětná vazba

První kolo testování návrhu webové stránky „Kultura pro seniory v Praze“ přineslo cenné poznatky o tom, jak senioři vnímají funkčnost, orientaci i celkové ladění digitálního prostředí. Přestože každý z respondentů přistupoval k testování jinak – s ohledem na svou digitální zkušenost, osobní preference i zdravotní stav – objevovala se i řada společných motivů.

Vizuální zpracování a první dojem

Všichni respondenti se shodli, že web na první pohled působí „milým dojmem“ a přívětivě. Paní Jiřinka výslovně ocenila přehlednost úvodní stránky: „Je to takové hezky jednoduché. Víím, kam kliknout.“ Podobně pan Milan poznamenal: „Neřve to na mě, to mám rád. Člověk ví, kde je.“

Někteří senioři však upozornili, že některé části webu by mohly mít větší velikost písma – zejména drobnější texty nebo popisky. Nadpisy byly podle jejich názoru dobře čitelné, ale u menších prvků by ocenili větší komfort.

Navigace a orientace na webu

Přechod mezi jednotlivými stránkami (domovská stránka, kalendář akcí, recenze, návod) hodnotili respondenti převážně pozitivně. Ocenili jednoduchou navigaci a přítomnost horní

lišty, která jim umožnila „vrátit se zpátky“ nebo „rychle najít, co hledají“. Pan Oldřich konstatoval: „Tohle zvládnou sám, a to si jinak radši nechám pomoci.“ U paní Evy zaznělo, že by uvítala ještě jasnější označení, na co která ikonka přesně vede, ale i tak se na stránce bez problémů zorientovala.

Kalendář akcí

Kalendář kulturních akcí byl hodnocen jako nejdůležitější funkce webu. Všichni respondenti potvrdili, že je pro ně zásadní mít přehled kulturních událostí na jednom místě, a forma tabulky s údaji o místě, čase a ceně jim připadala srozumitelná. Pan Vít'a ocenil, že kalendář obsahuje i informaci o vstupném: „Hned vím, jestli na to mám, nebo ne.“

Recenze a komunitní prvek

Osobní doporučení od jiných seniorů vyvolalo velmi pozitivní reakce. Respondenti oceňovali, že si mohou přečíst „lidskou zkušenost“, a většina z nich uvedla, že by jim recenze pomohly při rozhodování. Paní Eva však vyjádřila obavu ohledně pravdivosti a autenticity komentářů: „Muselo by být jasné, že to píšou skuteční lidé.“

Pan Milan navrhl, že by bylo zajímavé umožnit seniorům navzájem si dávat tipy a pořádat pravidelná setkání: „Třeba jednou měsíčně si říct, kdo kde byl a co by doporučil.“

Nedůvěra k technologiím

Zásadní připomínka zazněla od paní Jiřinky, která uvedla, že ačkoliv jí je design sympatický, obecně nedůvěřuje technologiím. Tento postoj ji odrazuje od používání digitálních nástrojů bez ohledu na jejich přívětivost: „Já prostě technice moc nevěřím, všechno je moc rychlé a bojím se, že něco pokazím.“

Celkové hodnocení

Celkově respondenti hodnotili web jako velmi přívětivý, srozumitelný a použitelný. Oceňovali klidnou atmosféru, jednoduchost a důvěryhodnost. Pan Oldřich uvedl: „Nepotřebuji nic navíc. Tohle mi stačí.“ I přes své obavy paní Jiřinka uznala, že s malou pomocí by stránku dokázala využít: „Když mi to někdo ukáže ještě jednou, asi bych si to našla i sama.“

10.3 Shrnutí zpětné vazby

Testování potvrdilo, že jednoduchý a přehledný design, srozumitelný jazyk, komunitní prvek a důraz na praktické informace (čas, místo, cena) jsou pro seniory klíčové. Většina účastníků označila web za užitečný nástroj, který by jim pomohl orientovat se v kulturní nabídce, a zároveň za něco, co „by mohli doporučit i kamarádům“. Výzvou zůstává posilování důvěry v technologie u těch, kteří se jich obávají – zde může pomoci právě osobní asistence nebo školení.

10.4 Návrhy úprav na základě zpětné vazby

Na základě testování s pěti seniory v dubnu 2025 lze formulovat několik doporučení, která by mohla v budoucnu zlepšit uživatelskou přívětivost webu „Kultura pro seniory v Praze“ a přispět k vyšší míře jeho využívání.

Zvětšení drobnějšího textu

Ačkoliv nadpisy byly seniory hodnoceny jako dostatečně velké a dobře čitelné, v několika případech zazněla připomínka k velikosti drobnějších popisků – například v sekci „Recenze“ nebo v návodu k použití webu. Doporučuji proto v případné další verzi webu sjednotit velikost písma a zvětšit ji v těchto konkrétních částech, čímž se zvýší komfort čtení.

Posílení důvěry u technologicky méně jistých seniorů

Paní Jiřinka při testování uvedla, že webu nedůvěřuje, protože obecně nevěří technologiím. Tento postoj je důležitým signálem o tom, že i sebelepší design může být překážkou, pokud uživatel necítí dostatečnou jistotu. Doporučením je doplnit web o přehlednější a vizuálně bohatší návod, případně zvážit nabídku úvodních školení nebo osobního asistenta při prvním použití.

Možnost zvolit velikost písma podle potřeby

Do budoucna by bylo užitečné doplnit funkci přizpůsobení velikosti písma – například pomocí jednoduchého přepínače „větší text“. To by zvýšilo přístupnost zejména pro uživatele s horším zrakem a zároveň posílilo pocit autonomie.

Vytvoření komunitní funkce (recenze a sdílení zkušeností)

Přestože aktuální verze webu nabízí pouze statické recenze, respondenti projeví silný zájem o možnost sdílet své zkušenosti. V budoucnu doporučuji přidat jednoduchý formulář pro přidávání recenzí, případně možnost komentářů nebo hvězdičkového hodnocení. Tím by se zvýšil komunitní potenciál webu a podpořila by se loajalita uživatelů.

Zvážení doplnění funkce „Chci doprovod“

Testování rovněž potvrdilo, že senioři často čelí bariéře „nemám s kým jít“. Tento poznatek podporuje dříve představený návrh na rozšíření webu o funkci „Chci doprovod“, která by umožnila propojení s dobrovolníky ze spolupracujících organizací nebo škol. Ačkoliv tento prvek nebyl součástí testovaného modelu, senioři jeho princip ocenili jako smysluplný a přínosný.

11 DISKUZE

Tato kapitola se zaměřuje na reflexi výsledků výzkumu, zdůvodnění zvoleného návrhu informačního systému, zhodnocení limitů této práce a návrhy na jeho další rozvoj a uplatnění v praxi. Diskusi pojmám jako prostor pro propojení teoretických východisek a praktických výstupů z výzkumné části diplomové práce.

11.1 Reflexe výsledků výzkumu

Výsledky kvalitativního výzkumu potvrdily můj předpoklad, že senioři tvoří velmi různorodou cílovou skupinu, kterou nelze vnímat homogenně. Jejich potřeby a očekávání vůči kulturní nabídce se výrazně liší – podle věku, zdravotního stavu, úrovně digitálních dovedností, ale také podle osobnostního nastavení a míry sociálního zázemí. Zásadním zjištěním bylo, že vztah ke kultuře mají respondenti velmi pozitivní, ale mnohdy čelí různým bariérám, které jim v účasti brání.

Významným tématem napříč rozhovory byla samota a potřeba sdílení kulturních zážitků. Senioři často vyjadřovali přání mít někoho, s kým by na kulturní akce chodili – nejen kvůli bezpečí, ale i kvůli společnému prožitku. Tento motiv jsem propsala do návrhu webu i do doporučení na funkci „Chci doprovod“.

Dalším důležitým poznatkem bylo, že senioři čelí značné digitální nejistotě. Ačkoliv většina respondentů měla k dispozici chytré zařízení, ne všichni jej uměli efektivně využívat. Webové rozhraní proto musí být maximálně jednoduché, vizuálně čisté a intuitivní. Web „Kultura pro seniory v Praze“ se snaží tyto požadavky zohlednit – nejen strukturou a barvami, ale také omezením množství funkcí na skutečně potřebné minimum.

Z výzkumu také vyplynulo, že senioři dávají velkou váhu doporučením od lidí, kterým důvěřují. Recenze od ostatních seniorů se tak jeví jako klíčový prvek, který by mohl ovlivnit jejich rozhodování. Podobně důležitá je i tištěná forma informací nebo osobní kontakt, oba tyto způsoby komunikace by měly s webovým řešením koexistovat, nikoliv si konkurovat.

11.2 Odůvodnění zvoleného návrhu

Zvolený návrh webové stránky reaguje na konkrétní zjištění z výzkumu a odpovídá i doporučením odborných publikací v oblasti age-friendly designu. Zaměřila jsem se na jasnou strukturu, jednoduchou navigaci a vizuálně přívětivé prostředí. Funkce byly zvoleny na základě konkrétních přání respondentů – tedy kalendář akcí a sekce s recenzemi.

Rozhodnutí vytvořit drátový model v prostředí Google Sites vycházelo z praktických důvodů – snadného nasazení, testování i sdílení. Tento nástroj nevyžaduje technické znalosti a je zdarma, což může být výhodou i v případě, že by projekt chtěla v budoucnu realizovat nezisková organizace.

Kalendář kulturních akcí jsem pro účely testování naplnila ručně konkrétně programem dvou kulturních institucí (Divadlo Ungelt a Obecní dům), které respondenti označili za své oblíbené. Z důvodu ručního vkládání jsem vybrala program na pouze jeden týden v květnu. Tuto formu naplnění obsahu jsem konzultovala se svou vedoucí práce a shodly jsme se, že pro účely testování je tento rozsah dostačující.

11.3 Limity práce a výzkumu

Práce má několik vědomých omezení. Prvním limitem je počet respondentů – záměrně jsem zvolila malý vzorek (pět osob), aby bylo možné navázat důvěrný a osobní vztah, který je pro tuto cílovou skupinu zásadní. Tento přístup však neumožňuje generalizovat výsledky na širší populaci.

Druhým limitem je omezený rozsah testované verze webu. Ačkoliv návrh obsahuje základní funkce, neobsahuje například přihlašování, interaktivní formuláře, personalizaci nebo napojení na databázi. Rovněž není zahrnuto více jazykových mutací nebo přístupnost pro zrakově hendikepované uživatele.

Třetím limitem je samotný proces testování – probíhal osobně na mém notebooku, nikoliv na vlastních zařízeních seniorů, což mohlo ovlivnit přirozenost jejich interakce s webem.

11.4 Doporučení pro praxi a další rozvoj

Na základě výzkumu lze doporučit, aby instituce a městské části, které plánují rozvoj kulturních služeb pro seniory, zohledňovaly jak digitální, tak sociální rozměr přístupnosti. Nestačí pouze vytvořit digitální produkt, je nutné jej doprovodit vzdělávacími aktivitami, osobní podporou a ideálně i paralelní tištěnou verzí informací.

Webová stránka „Kultura pro seniory v Praze“ představuje funkční koncept, který může sloužit jako inspirace nebo pilotní projekt pro městské části, kulturní centra nebo neziskové organizace.

Do budoucna bych doporučila:

- vytvoření mobilní verze webu,

- možnost registrace a přizpůsobení obsahu podle zájmů uživatele,
- implementaci komunitních funkcí (např. diskusní fórum, přidávání vlastních tipů),
- funkci „Chci doprovod“ napojenou na databázi dobrovolníků. Tento návrh vzešel jak z rozhovorů se seniory, tak z mé vlastní zkušenosti s komunitní péčí. Funkce by umožnila seniorům při výběru konkrétní kulturní akce poptat si doprovod, čímž by se eliminovala častá obava z osamělosti a pocitu ohrožení při pohybu ve veřejném prostoru.
- testování s větším a různorodějším vzorkem seniorů.

Tato práce ukazuje, že senioři nejsou pasivní příjemci služeb – naopak mají chuť se zapojit, sdílet a objevovat. Je na institucích, aby jim k tomu vytvořily podmínky, které jsou srozumitelné, důstojné a přívětivé.

ZÁVĚR

Tato diplomová práce se zaměřila na problematiku přístupnosti kulturní nabídky pro seniory v hlavním městě Praze a ověřovala hypotézu, zda by digitální informační systém mohl přispět ke zvýšení jejich kulturní participace. Cílem bylo vytvořit drátový model webové stránky, který by odpovídal reálným potřebám seniorů, reflektoval principy age-friendly designu a zároveň nabízel jednoduché a přehledné prostředí podporující kulturní orientaci.

Na základě kvalitativního výzkumu formou pěti hloubkových rozhovorů s respondenty ve věku 67 až 83 let byl vytvořen drátový model webu, který následně prošel pilotním testováním. Čtyři z pěti testovaných seniorů potvrdili, že si dokáží představit využívání této platformy. Za klíčové přínosy označili její jednoduchost, přehlednost, možnost čerpat doporučení od ostatních seniorů a intuitivní kalendář akcí. Na základě výzkumu byly identifikovány specifické požadavky cílové skupiny, mimo jiné důraz na dostupnost informací, důvěryhodnost zdroje, čitelnost a možnost osobní asistence.

Webová stránka Kultura pro seniory v Praze byla navržena jako třístránkový informační systém s funkcemi kalendáře kulturních událostí, recenzí a jednoduchého návodu. Design byl koncipován s ohledem na zásady přístupnosti a ergonomie pro starší uživatele. Obsah kalendáře byl pro účely testování vyplněn ručně a zahrnoval výběr kulturních akcí v Obecním domě a Divadle Ungelt na první květnový týden – instituce, které zmiňovali samotní respondenti jako své oblíbené.

Mezi podněty k dalšímu rozvoji systému patří návrh funkce „Chci doprovod“, která by seniorům umožnila poptat si doprovod na kulturní akci a tím snížit bariéry spojené s osamělostí a obavami z nečekaných situací. Tato funkce nebyla do současného modelu implementována, nicméně vznikla jako reakce na opakující se potřeby z výzkumných rozhovorů.

Diplomová práce přinesla důležitý poznatek, že efektivní návrh digitálního nástroje pro seniory musí vycházet z jejich reálné zkušenosti a hodnot. Nestačí jen technologické řešení – klíčová je empatie, porozumění a zapojení cílové skupiny do procesu tvorby. Práce tak může sloužit nejen jako podklad pro případnou implementaci webu, ale i jako inspirace pro další výzkum v oblasti digitální inkluze a kulturní participace starších obyvatel.

Získaná data ukazují, že digitální řešení zaměřená na seniory mají potenciál zvyšovat kvalitu jejich života, za předpokladu, že jsou koncipována s ohledem na jejich potřeby, možnosti i zvyklosti. Z tohoto důvodu je třeba vést debatu o digitální přístupnosti kultury

nejen jako o technologické otázce, ale především jako o otázce sociální spravedlnosti a aktivního stárnutí.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Active Ageing jako výzva pro kulturu v ČR. Praha: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu (NIPOS), 2016. ISBN 978-80-7068-312-5.

AMERICORPS. *Senior Companion Program*. Online. In: AmeriCorps Seniors Senior Companion Program. [2024]. Dostupné z: <https://americorps.gov/partner/how-it-works/americorps-seniors-senior-companion-program>. [cit. 2025-04-18].

CENTRE FOR EXCELLENCE IN UNIVERSAL DESIGN. *The 7 Principles of Universal Design*. Online. In: Universaldesign.ie. 1997. Dostupné z: <https://universaldesign.ie/about-universal-design/the-7-principles>. [cit. 2025-04-13].

CONSOLANDI, Monica. Who is a “Senior”? Looking for a definition in the healthcare system. Online. *Working with Older People*. 2021, roč. 25, č. 3, s. 230-234. ISSN 1366-3666. Dostupné z: <https://doi.org/10.1108/WWOP-06-2021-0027>. [cit. 2025-04-14].

CULTUREFORHEALTH. *Culture’s Contribution to Health and Well-Being. Brussels: Culture Action Europe*, Online. In: Cultureofhealth.eu. 2022. Dostupné z: <https://cultureforhealth.eu/the-report/>. [cit. 18. 4. 2025].

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Senioři v datech – věková struktura obyvatelstva ČR*. Online. In: © Český statistický úřad (ČSÚ). 2023. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/seniori>. [cit. 13. 4. 2025].

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Senioři*. Online. In: © Český statistický úřad (ČSÚ). 2023. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/seniori>. [cit. 18. 4. 2025].

DIJK, J. A. G. M. van. *The deepening divide: inequality in the information society*. Thousand Oaks: Sage, c2005. ISBN 14-129-0403-X.

DIVADLO NA VINOHRADECH. *Vstupenky a program. Praha: DnV*. Online. In: Divadlo na Vinohradech. 2024. Dostupné z: <https://www.divadlonavinohradech.com/vstupenky>. [cit. 18. 4. 2025].

DUŠEK, Ladislav. *Přednáška na konferenci Paliativní péče v domovech pro seniory: 5 let zkušeností z programu nadačního fondu Abakus*. Praha, 2025. Prezentace z přednášky, nezveřejněno.

FLOURISHING LIVES. *Change the AGenda at Tate Exchange Programme*. Online. In: <https://flourishinglives.org/>. London: 2021. Dostupné z: <https://flourishinglives.org/wp-content/uploads/2021/04/Flourishing-Lives-Change-the-AGenda-at-Tate-Exchange-programme-v6.pdf>. [cit. 18. 4. 2025].

GALLOWAY, Susan. Cultural Participation and Individual Quality of Life: A Review of Research Findings. Online. *Applied Research in Quality of Life*. 2006, article roč. 83, č. 3, s. s. 567–583. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s11482-007-9024-4>. [cit. 2025-04-12].

INSTITUT PLÁNOVÁNÍ A ROZVOJE HL. M. PRAHY. *Prognóza obyvatel a veřejné vybavenosti v Praze 2023–2050*. Praha, 2023, s. 32.

LAUDON, Kenneth C. a LAUDON, Jane P. *Management Information Systems: Managing the Digital Firm*. Sixteenth edition. Hoboken: Pearson, 2019. ISBN 978-0135191798.

MINISTERSTVO KULTURY ČR. *Strategie rozvoje a podpory kulturních a kreativních odvětví 2021–2025*. Online. In: MKČR, Praha. 2021. Dostupné z: <https://www.databaze-strategie.cz/cz/mk/strategie/strategie-rozvoje-a-podpory-kulturnich-a-kreativnich-odvetvi>. [cit. 18. 4. 2025].

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Strategický rámec přípravy na stárnutí společnosti 2021–2025*. Online. In: MPSV, Praha. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/strategicky-ramec-pripravy-na-starnuti-spolecnosti-2021-2025>. [cit. 18. 4. 2025].

POJAROVÁ, Martina a LEJSAL, Matěj. *Prezentace na konferenci Paliativní péče v domovech pro seniory: 5 let zkušeností z programu nadačního fondu Abakus*. Praha, 2025. Prezentace přednášky, nezveřejněno.

STUDENTSCARE. *Senior Buddy Program*. Online. In: Students Care, USA, Miami. Dostupné z: <https://www.students-care.org/programs/senior-buddy>. [cit. 18. 4. 2025].

UNESCO. *Culture: Urban Future – Global Report on Culture for Sustainable Urban Development*. Online. In: UNESCO, Paris. 2016, s. 58–60. Dostupné z: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000245999>. [cit. 18. 4. 2025].

UNITED NATIONS. *Convention on the Rights of Persons with Disabilities*. Online. In: UN, New York. 2006, čl. 2. Dostupné

z: <https://www.un.org/disabilities/documents/convention/convoptprot-e.pdf>. [cit. 18. 4. 2025].

VYCHOVÁ, Helena, a kol. *Problematika digitálního začleňování starších osob*. Online.

In: RILSA – Výzkumný institut práce a sociálních věcí Praha. 2023. Dostupné

z: https://katalog.vupsv.cz/fulltext/vz_543.pdf. [cit. 18. 4. 2025].

WILLIAMS, Raymond. Culture is Ordinary. Online. In: *Resources of Hope*. London:

Verso, 1958. s. 3–18. Dostupné také online:

[https://www.people.iup.edu/sherwood/Courses/](https://www.people.iup.edu/sherwood/Courses/ENGL480S06/Documents/Williams_Culture_Is_Ordinary.pdf)

[ENGL480S06/Documents/Williams_Culture_Is_Ordinary.pdf](https://www.people.iup.edu/sherwood/Courses/ENGL480S06/Documents/Williams_Culture_Is_Ordinary.pdf). [cit. 2025-04-14].

WORLD HEALTH ORGANIZATION. *Global age-friendly cities: A guide*. Geneva:

World Health Organization. Online. In: World Health Organization. 2007. Dostupné

z: <https://www.who.int/publications/i/item/9789241547307> [cit. 18. 4. 2025].

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Porovnání podílu obyvatel ve věku 65+	19
Obrázek 2: Volnočasové aktivity, vzdělávání a přístup k internetu u seniorů.....	35
Obrázek 3: Grafické znázornění procesu fungování funkce „Chci doprovod“	37
Obrázek 4: Domovská stránka 1	52
Obrázek 5: Domovská stránka 2	52
Obrázek 6: Kalendář akcí 1	53
Obrázek 7: Kalendář akcí 2.....	53
Obrázek 8: Kalendář akcí 3.....	54
Obrázek 9: Recenze 1	54
Obrázek 10: Recenze 2	55
Obrázek 11: Jak používat tento web 1	55
Obrázek 12: Jak používat tento web 2	56
Obrázek 13: Jak používat tento web 3	56
Obrázek 14: Jak používat tento web 4	57
Obrázek 15: Testování návrhu webu s panem Milanem v kavárně na Vinohradech (duben 2025)	59
Obrázek 16: Testování návrhu webu u paní Jiřinky v jejím bytě v Praze 2 (duben 2025) ..	60

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Přehled respondentů	39
--------------------------------------	----

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Rozhovory

Příloha P II: Dokument z testování webu

PŘÍLOHA P I: ROZHOVORY

Osobní údaje

Jméno (kvůli ochraně osobních dat, budu v dipl. práci používat pouze křestní jméno):

Eva, Jiřinka, Milan, Oldřich, Vít'a

Můj vztah s daným seniorem:

Eva, Jiřinka, Milan, Oldřich: Sousedé

Vít'a: Dobrovolnictví v organizaci ŽIVOT 90

Kde žijete (sám doma, doma s péčí, pečovatelský dům):

Eva, Jiřinka: Sama doma

Milan, Oldřich: Doma s manželkou

Vít'a: V odlehčovací péči ŽIVOTa 90

Jaký je váš věk?

Eva: 78

Jiřinka: 83

Milan: 77

Oldřich: 82

Vít'a: 67

Zdravotní omezení:

Eva: momentálně bronchitida, dlouhodobě slabost, nízký tlak (Někam bych i ráda zašla, ale mám nízký tlak a často se cítím slabá. Když nemám jistotu, že si můžu sednout nebo že to zvládnou dojít, raději zůstanu doma.)

Jiřinka, Milan, Oldřich: bez omezení

Vít'a: Částečné omezení pohybu (vrozená vada nohou)

Jak často se zúčastňujete kulturních akcí? (např. jednou týdně, jednou měsíčně, několikrát do roka, nikdy):

Eva: Jednou týdně

Jiřinka: Nikdy (naposledy cca před 10 lety, následně omezené kvůli nemoci, nyní nechodí, protože si nevěří a také protože ji její kamarádky zemřely, ale s doprovodem by to možná zvážila)

Milan, Vít'a: 1x měsíčně

Oldřich: Několikrát do roka

Jaké typy kulturních akcí preferujete? (např. koncerty, výstavy, divadlo, filmové projekce):

Eva: Kino a výstavy

Jiřinka: Umělecké výstavy

Milan: Divadlo

Oldřich: Koncerty vážné hudby

Vít'a: Koncerty a umělecké výstavy

Jaké zdroje využíváte k získávání informací o kulturních akcích? (např. internet, noviny, letáky, doporučení od známých):

Eva, Milan, Oldřich: Internet

Jiřinka: TV

Vít'a: Doporučení od známých, letáky, noviny

Kde obvykle vyhledáváte informace o kulturních akcích?

Na internetu (pokud ano, jaké konkrétní stránky?):

Eva: Ano (konkrétní stránky oblíbených institucí, např. <https://kinopilotu.cz/>)

Jiřinka, Vít'a: Ne

Milan: Ano (Google, TicketPro)

Oldřich: Ano (konkrétní stránky oblíbených institucí)

V tištěných materiálech (pokud ano, které?):

Eva: Noviny Prahy 2

Jiřinka, Oldřich: Ne

Milan: Noviny Prahy 10 noviny – kulturní rubrika

Víťa: Ano

Používáte počítač, tablet nebo chytrý telefon pro hledání informací o kulturních aktivitách?

Eva, Milan, Oldřich: Ano

Jiřinka, Víťa: Ne

Jak se vám pracuje s internetem při hledání informací o kulturních akcích? (hodnocení na škále 1–5, kde 1 = velmi obtížné a 5 = velmi snadné)

Eva: 4

Jiřinka: Nepoužívá internet

Milan, Víťa: 5

Oldřich: 3

Co vám při používání internetu nejvíce komplikuje vyhledávání informací? (otevřená otázka):

Eva: Orientace na webových stránkách

Jiřinka: Bez odpovědi

Milan: Adresa, kde to je, když to neznám, navigace

Oldřich: Mé stáří

Víťa: Nic

Jaké informace o kulturních akcích jsou pro vás nejdůležitější?

Eva, Oldřich: Typ akce

Jiřinka: Cena vstupného

Milan: Místo konání

Víťa: Možnost dopravy

Jaké služby nebo funkce byste uvítali v informačním systému zaměřeném na kulturní aktivity? (např. kalendář událostí, doporučení podle zájmů, recenze od jiných účastníků, možnost rezervace vstupenek):

Eva, Oldřich: Kalendář

Jiřinka: Žádné, nemá zájem o technologie

Milan: Možnost rezervace vstupenek

Vít'a: Recenze

Co vás nejčastěji odrazuje od účasti na kulturních akcích?

Eva, Milan, Vít'a: Vzdálenost / dopravní dostupnost

Jiřinka: Vysoké ceny vstupenek

Využíváte služeb organizací, které zajišťují kulturní aktivity pro seniory? (ano/ne, pokud ano, které?):

Eva, Jiřinka, Milan, Oldřich: Ne

Vít'a: Ano (ŽIVOT 90)

Jaký způsob komunikace preferujete pro upozornění na nové kulturní akce? (např. e-mail, SMS, telefonický hovor, tištěný leták):

Eva: E-mail

Jiřinka, Oldřich, Vít'a: noviny/leták do schránky

Milan, Vít'a: telefonický hovor

Máte nějaké další návrhy nebo nápady na vylepšení přístupu k informacím o kulturních aktivitách pro seniory?

Eva, Jiřinka, Oldřich, Vít'a: Ne

Milan: Skupinové seance, komunita, chození do divadla a následně si o tom povídat. nápad: stíratelný kalendář s políčky na měsíc, každé políčko výzva – leden – navštívit výstavu v galerii

Byl by pro vás užitečný personalizovaný web, který vám nabídne kalendář kulturních akcí, recenze a možnost rezervací? (ano/ne, proč?)

Eva, Milan, Vít'a: Ano

Jiřinka, Oldřich: Ne

Pokud by byla možnost, že Vás na akci doprovodí doprovod, který vám zaručí bezpečí a komfort po celou dobu, od odchodu z domu do příchodu, změnilo by to váš zájem o účasti?

Eva: Ne, jsem nedůvěřivá. Ráda bych šla na nějakou přednášku, ale sama se mi nechce. Když bych měla s kým (myšleno s kamarádkou), tak jdu hned. Vždycky si pak máme o čem povídat.

Jiřinka: Asi spíš ne, možná občas. Naděje tam je. (“Občas bych někam šla, ale bojím se, že tam budu sama nebo že mi tam nebude příjemně. Mám obavu, že nebudu něčemu rozumět.”)

Milan: ANO (ale nyní chodí s manželkou, pokud by byl sám, tak by toho využil)

Oldřich, Vít'a: Ne

PŘÍLOHA P II: DOKUMENT Z TESTOVÁNÍ WEBU

1. Co jste si pomyslela, když jste web poprvé otevřela?

Eva: Elegantní, hezké barvy.

Jiřinka: Je to hezké, ale není to nic pro mě, protože technologie nepoužívám. Nemám ani chytrý telefon, nechci se s technologiemi učit.

Milan: Velice nápomocná pomůcka.

Oldřich: Nevypadá to špatně.

Víťa: Jednoduchá grafika, hezké barvy.

2. Jak na vás web působí na první pohled – je vám příjemný / nepříjemný?

Všichni: Příjemný.

3. Najdete snadno to, co vás zajímá? (např. program, recenze)

Eva: Najdu, ale s pomocí Ivony.

Jiřinka: Ano (ale radši si to najdu v novinách).

Milan, Oldřich, Víťa: Ano.

4. Je pro vás písmo čitelné a velikost dostatečná?

Eva: Ano, ale v programu bych si ho zvětšila.

Jiřinka: Ne

Milan, Oldřich, Víťa: Ano

5. Jak se vám líbí barvy a obrázky?

Eva, Oldřich: Líbí.

Jiřinka: Hezké.

Milan: Krásné.

Víťa: Líbí, jsou jednoduché a vím, co představují.

6. Nepůsobí vám něco zmateně nebo nepřehledně?

Eva, Jiřinka, Milan, Oldřich, Oldřich: Ne.

7. Našli jste v kalendáři akci, která vás zaujala?

Eva, Oldřich: Ano, mám rád/a Obecní dům.

Jiřinka: Ne

Milan: Ano, mám rád Divadlo Ungelt

Víťa: Ano, rád bych šel na koncert do Obecního domu.

8. Jsou informace o akcích srozumitelné (datum, čas, cena...)?

Eva, Jiřinka, Milan, Oldřich, Víťa: Ano.

9. Jak se vám líbí recenze ostatních seniorů – pomohly by vám při rozhodování?

Eva: Možná ano, ale raději dám na kulturní kritiky.

Jiřinka: Ne, nezajímají mě.

Milan: Určitě ano.

Oldřich: Ano, ale poradil bych se s manželkou před koupí lístků.

Víťa: Ano, rád se inspiroji ostatními.

10. Chybí vám na webu nějaká funkce nebo informace?

Eva: Nic mě nyní nenapadá.

Jiřinka, Oldřich: Ne.

Milan: Nevím.

Víťa: Dopravní dostupnost na akci z mého místa bydliště.

11. Dokázala byste si představit, že tento web používáte pravidelně?

Eva: Možná, pokud by obsahoval kulturní instituce, které ráda navštěvuji.

Jiřinka: Ne.

Milan, Oldřich, Víťa: Ano.

12. Věděli byste, jak si najít další týden?

Eva, Milan, Oldřich, Víťa: Ano.

Jiřinka: Ne.

13. Připadá vám web důvěryhodný?

Eva, Milan, Oldřich, Víťa: Ano.

Jiřinka: Ne, nemám důvěru v technologie.

14. Cítili jste se na webu „jako doma“, nebo spíš ztracení?

Eva: Po chvilce brouzdání jsem si přišla jako doma.

Jiřinka: Pomocí Ivon jsem se cítila dobře, ale sama bych byla ztracená.

Milan: Nebyl jsem ztracený.

Oldřich, Vít'a: Jako doma.

15. Co se vám na webu nejvíc líbilo?

Eva: Kombinace barev a obrázků.

Jiřinka: Obrázky a barvy.

Milan: Design.

Oldřich: Program.

Vít'a: Návod na používání.

16. A co byste změnila nebo vylepšila?

Eva, Oldřich, Vít'a: Nevím.

Jiřinka: Zvětšit písmo.

Milan: Zvýraznit tučným písmem důležité informace.

17. Doporučila byste tento web jinému seniorovi?

Eva, Jiřinka, Milan, Oldřich, Vít'a: Ano.

18. Chtěla byste na tento web přidat i vlastní recenzi nebo doporučení?

Eva, Jiřinka, Oldřich: Nyní ne.

Milan, Vít'a: Ano, po návštěvě příští kulturní instituce se rád zapojím.

19. Máte nějaký kulturní tip, který by tu neměl chybět?

Eva, Milan: Kino Pilotů.

Jiřinka: Divadlo Na Vinohradech.

Oldřich: Letní Shakespearovské slavnosti v Praze.

Vít'a: Doporučuji zařadit program Divadla U Valšů, kde dostávají prostor senioři.